

divinarum erga homines gratiarum pretiosissimum atque commune pignus! O Deum majore quam ceteræ omnes amore prosecuta, et propterea omnibus cumulata ipsius favoribus! O naturalibus passionibus superior, earumque necessitatibus valentior præ munia erga Christum dilectione! O pulcherrimas quasque res simul atque excellenter complexa, et ideo humana omni laude major, cunctosque de te sermones omnino infra te despicies! Tu quidem quam suspirasti Trinitatem, et in quam fixos ut plurimum tenuisti obtutus, nunc immediate possides; mihi vero tua quam qui maxime admiranti, magnisque et multis beneficiis a te cumulo ac pro iis tenuem hanc verborum compositionem reddenti, vitam quidem præsentem dirige, et ad id quod melius est dispone, animi motus omnes semper ad utilia impellens; salutaremque ad omnia manum habens, ubiqueque usus postulaverit, adesto: et bona bonis accumulans, prioribus beneficiis tuis alia quædam, pluraque et majora atque præstantiora superadde; in futuro autem impertiaris nos ineffabilibus omnemque cogitatum superantibus bonis, per indulgentiam et gratiam Domini nostri Jesu Christi, cum quo sit gloria Patri atque vivifico Spiritui, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

ἄνθρώπου; χαρίτων μεγίστη καὶ κοινωφειεστάτη φιλοτιμία! ὦ θεὸν μάλιστα τῶν ἄλλων ἡγαπηκυῖα, καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα πάντων πλήρης γενομένη τῷ ὄντι τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων! ὦ καὶ τῶν φυσικῶν ὑπερσχοῦσα καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀνάγκης τῷ περὶ Χριστὸν πόθῳ πολλῶ βαιοτέρα φανεῖσα! ὦ πάντα τὰ βέλτιστα καὶ ὁμοῦ καὶ μεθ' ὑπερβουλῆς συλλαβοῦσα, καὶ διὰ ταῦτα μείζων τῶν ἐπαινῶν ἀναφανείσα, καὶ πάντας τοὺς ὑπὲρ σοῦ λόγους καθάπαξ κάτω τιθεῖσα! Σὺ μὲν, ἣν ἔπναις Τριάδα καὶ πρὸς ἣν ἐκ πλεονος ἐβύλεπας, ταύτης νῦν ἀμέτῳ μετέχεις ἡμεῖς δὲ μάλιστα πάντων τὰ σὰ καὶ πνέοντι καὶ θαυμάζοντι, καὶ πολλῶν μὲν καὶ μεγάλων ἀπολελαυκότε παρὰ τοῦ τῶν χαρίτων ἀντὶ τοῦτο, ταυτηνὴ τὴν τῶν λόγων ἀποδιδόντι ξυντέλειαν, τὴν μὲν βίον ἐπὶ τοῦ παρόντος διέποις, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἀπευθύνεις, τὰ τῆς ψυχῆς αἰεὶ κινήματα πρὸς τὸ συμφέρον ἐνάγουσα, καὶ τοῖς πᾶσι χεῖρα σώζουσαν ὑπερίσχουσα, καὶ ἐν ᾧ παντὶ τῷ χρείας ἱσταμένῳ προΐσταμένη, καὶ ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιπέμπουσα, καὶ ταῖς ὑπηρεγμέναις εὐεργεσίαις ἐτέρας δὴ τινὰς καὶ πλείους καὶ μείζους καὶ καλλίους ἐπάγουσα, ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος τῶν ἀρρήτων καὶ λογισμῶν πάντα νικῶντων ἀγαθῶν ἀξιώσας, τῇ φιλάνθρωπιᾳ καὶ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ANNO DOMINI MCCCL.

GREGORIUS PALAMAS

THESSALONICENSIS METROPOLITA.

NOTITIA EX BIBLIOTHECA FABRICII

(Ed. Harles, t. XI.)

Gregorius Palamas, genere Asiaticus, (a) cum duobus fratribus opulentum patrimonium et honores ab imperatore promissos reliquit, atque inter monachos montis Atho nomen professus est suum: deinde in Secro Berthœre multos annos transegit. Delatus inde Thessalonicam, graves adversarios habuit Barlaamum, Gregorium Acindynum itidem ac Niceph. Gregoram, a quibus non modo ut Hesychastarum et Massalianorum Omphalopsychorum patronus reprehensus est, sed etiam δι' οὐκίας postulatus, ac si statueret duas Θεότητες, unam lucem Thaboriam, (b) visibilem ac comprehensibilem, alteram invisibilem (c) incomprehensibilemque: duas item causas et duo principia, unam Filii et Spiritus

(a) Cantacuzen. II, 39, Hist. p. 330 seq.

(b) Mosquæ in cod. synod. 267. quo continentur acta synodi sub imp. Cantacuzeno ac Palæologo, et alia scripta quædam contra Barlaam. et Acindynum, legitur quoque Περὶ τοῦ ἐν τῷ Θάβωρι, δεσποτικοῦ φωτὸς καὶ περὶ θείας ἐνεργείας πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας ἀπολογητικός. V. Matthæi Notit. codd. Gr. Mosq. p. 178, n. 3. (HARL.)

(c) Confer Allatium, De consensu, p. 837 seq. et de Simeonum scriptis, pag. 174; Petavium, Dogm. theol. de Deo, lib. I, c. 12; Natalem Alex. sæc. xiii et xiv, tom. VII, p. 10 sq. edit. in fol; Jac. Pontanum ad Cantacuzen. lib. II, c. 40; Altimuræ Panopliam, pag. 581 sqq; Dorscheum in Apologia judicii Argentoratensis in causa Latemannii, p. 80 seq.; G. Calixtum, De S. Trinitatis

sancti Patrem, alteramque divinae operationis Patrem, Filium et Spiritum sanctum. Etiam velut iconomachus perstringitur a Nicephoro Gregora (d) XIX, 3, pag. 591, 593, et XXIV, pag. 744 aliisque in locis. Habitae super Palamiticis controversiis Synodi complures, prima ann. 1341, adversus Barlaamum; (e) secunda ann. 1345, adversus Palamam; tertia ann. 1347, adversus Joannem Calecam patriarcham; quarta denique ann. 1351, Maio mense (f), adversus Nicephorum Gregoram, Palamam adversarium et alios Acindynianos. Joannes Cyparissiotas (g) meminit τελευταίας συνόδου, quam ait fuisse coactam ab Ephesi metropolita. Tomi vero promulgati sunt multo plures, nempe tomus Hagioriticus, in monte Atho promulgatus, (h) de quo Palamas, cod. reg. 2409, fol. 267, tomus synodicus in Barlaamum et Acindynum editus mense Augusto ann. 1341, de quo Lambecius VI, pag. 50 [p. 64, Koll. add. vol. V, 424 seq. et not. antec. Harl.]; (i) tomus Igoatii, patriarchae Antiocheni, contra Isidorum nondum patriarcham CPol., editus ann. 1344, Novembri mense, productus ab Allatio in Diss. de libris Eccles. Graec., p. 188. Incipit: Ἐλαλήθη περὶ τοῦ ὑποφθιρίου. Tomi contra Palamam varii, variis temporibus a Joanne Caleca patriarcha editi, id quod ipse Palamas testatur his verbis: Ὡςπερ εἷς ἐστὶ Χριστὸς ἀληθινὸς ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς, ἀντίχριστοι δὲ πολλοὶ γεγονῶσιν... οὕτω καὶ συνοδικὸς τόμος κατ' εὐσέθειαν ἐφ' ἡμῶν τῆς ἀληθείας συνήγορος εἷς, ἀντίτομοι δὲ καὶ νῦν γεγονῶσι πολλοί - - τρίτος οὖν ἐστὶν οὗτος τῶν παρὰ τοῦ τῷ Βαρλααμίτῃ συναίνεῖν Ἀκινδύνῳ προελομένου νῦν ἐξενηνεγμένων, καὶ παρ' ἡμῶν ἐξεληλεγμένων. cod. reg. 2409, fol. 287. Ex his unum brevem dat Allatius, *De libris eccles. Graecorum*, p. 197, et tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 772, qui incipit: Τὸν Παλαμᾶν καὶ τοὺς ἐμῶφρονας αὐτοῦ. Alter fortasse est sermo patriarchalis productus ab eodem Allatio, *De consensu*, pag. 817, et tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 803. Incipit: Ἡ μετριότης ἡμῶν ἀναδεδειγμένη παρὰ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν. His addatur tomus contra Joannem patriarcham, editus mense Februario ann. 1347, de quo Lambecius, VI, p. 28 [p. 61 sqq. n. 12, Koll. et hujus not. v. p. 65 seq. Harl.] ubi subscribunt metropolitæ Athanasius Cyzici, itemque Hellesponti exarchus, Macarius Philadelphiae, Laurentius totius Alaniae et Soteropoleos, Theoleptus Didymotichi, Malachias Methymnes, Apero Charitum et vicem gerens

mysterio e V. Test. § 24; Hottingerum Facise. diss. p. 332 etc. (FABR.) De Palama praeterea consules Oudin. Comm. de SS. eccl. tom. III, col. 845 sqq. ad a. 1530 (qui praeter alios provocat ad Henr. Spondan. in continuatione *Annal. Baron.* ad ann. 1274, n. 16, 1357, n. II, et ad ann. 1350, n. 20.) Du Pin, *Hist. eccl.* vol. XII, p. 84 sqq. — Henr. Warthon ac Rob. Gerium in Appenlice ad Guil. Cayei *Hist. litt. SS. eccl.* tom. II, p. 54 seq. ad ann. 1352 et 1354. — Mich. le Quien, *Orient. christ.* tom. II, p. 53 seq. — Hamberger in *Zuverläss. Nachr.* part. IV, p. 564 sqq. add. Saxii *Quom. litt.* part. II, p. 359 seq. ad a. 1357, et *Græciæ orthodoxæ* tom. I, cui accedunt de Gregorio Palama, archiepisc. Thessal. *Græcorum sententiae*, ed. Leon. Allatii, Romae 1652, 4; Schroeckh. in *Hist. eccl. christ.* part. xxxv, libr. III, sect. 8, p. 451-451 fusius enarrat fata et controversias Hesycharum, Barlaami et Palamae. (HARL.)

(d) J. Boivin. ad Niceph. Gregoram, p. 790.

(e) V. ad cap. antec. § 227 et de Caleca, § 16. — In cod. Coisl. 101, sunt acta synodi, ann. Ch. 1341, habitae contra Barlaam. et Acindynum. Vid. Montfauc. *Bibl. Coisl.* p. 276. — Vindobon. in cod. Cæs. 6, nr. 15, Acta synodi CPol. ann. Chr. 1341, tomus condemnationis errorum Barlaami Calabri et Gregorii Acindyni, cum subscriptionibus Jo. Calecae et aliorum. V. Lambec. VI, part. I, pag. 64 sqq. ibique not. Kollarii, qui laudavit Petavium in opere *De theologicis dogmatibus*, tom. I, lib. I, capp. 12 et 13 (qui Gregorii Palamae, Barlaami, Gregorii Acindyni aliorumque, illius adversariorum, catholicum dogma propugnantium, conflictus et synodos, in eorum causa, CPol. habitas, exponit), atque Harduinum in *Collect. concil.* tom. VII, pag. 1639. [Mansi, tom. XXV, pag. 1147. seq.] Calecas tamen postea Barlaami et Acindyni partium sectator et defensor condemnatus est et exauctoratus. Atque in eod. cod. Cæsar. n. 11, exstant septem archiepiscoporum orientaliū epistolae ad Annam imperatricem CPol. contra Jo. Calecam, tanquam errorum Barlaami et Gregorii Acindyni sectatorem, et ob alia crimina eōto Christiano excludendum, atque throno patriarchali deiciendum, scripta ann. Chr. 1346, —

n. autem 12 synodi CPolit. sub Anna, imperatrice, tomus excommunicationis atque exauctorationis patriarchae CPol. Calecae, promulgatus m. Febr. ann. C. 1347. — n. 13 Jo. Cantacuzeni, imperatoris, decretum quo tomum memoratum confirmavit in. Martio ann. Chr. 1347, ac n. 14 monachorum *Hesycharum* tomus apologeticus contra Barlaami et Acindyni sectatores. V. plura de illis apud Lambec. I, c. p. 58 sqq. — Florent. in cod. maxime molis VIII, plat. 8, inscripto, *Tomus factus a patriarcha Joanne et synodo contra falsam opinionem Barlaam*, comprehenduntur Joan. Cantacuzeni scripta contra Palamam, Barlaam et Acindynum; ejusque partes singulas copiosius recenset Bandin. de codd. Gr. Laurent. I, p. 342 sqq., inseritur p. 7 eod. relatio archiepiscoporum ad imperatricem Annam, contra Joan. Calecam, qui vocatus est patriarcha; p. 11 sqq. cod. s. n. 3 sqq. contra Palamam ejusque sectatores de luce Thaboria opinionem insurgit auctor. — Romae in cod. bibl. Vatic. est *tomus synodicus pro Palama*, teste Montfauc. in *Bibl. biblioth. mss.* p. 12, D. — Mosquae cod. synodalis continet acta synodi CPol. ann. Ch. 1341 contra Barlaam et Acindynum habitae, et cod. 277 in nota antec. jam memoratus partem illorum actorum. V. Matthaei Notit. cit. pag. 130 et 177 seq. (HARL.)

(f) V. cod. Cæsar. 266 n. 15, et Lambec. V, p. 419 et cod. Coisl. C. lin. V. not. ad § 1, ac not. antec. (HARL.)

(g) Joan. Cyparissiotas, lib. I, Palamiticarum transgression. serm. 4, cap. 10 extremo.

(h) Ἀγιορειτικὸς τόμος pro monachis Hesycharis adversus Barlaami et Acindyni sectatores, ms. Lambec. VI, p. 30 [p. 64, n. 14, ed. Kollar.] incipit: Τὰ μὲν ἀπρίως καθωρισμένα. Confer Allatium, *De consensu*, p. 830, seq. et tom. I *Græciæ Orthodoxæ*, p. 812 seq.

(i) Incipit: Ἐπαίνετο δὲ ἀληθῶς εἰπὼν. Subscribunt Joannes Calecas, œcumenicus patriarcha novae Romae sine CPoleos, Athanasius Cyzici, Gregorius Sardum, Gregorius Dyrrhachii, Nilus Lacedaemonis, Isaacus Madytarum, Malachias Methymnes et Bitzenes episcopi.

metropolitæ Euchaitarum: Isaac Madytarum, Theodulus Rosii (Ῥωσίου), Esaias Selybriæ et Gregorius Pompeiopolis. Incipit: Ὅντως οὐδεὶς οὕτως ἀρχιτέκτων. Item tomus et anathematismi in Palamam, editi mense Julio ejusdem anni, quos exhibet Græce et Latine Allatius, *Græc. orthodox.* tom. I, p. 788-803; et *De consensu*, p. 803. Incipit: Ἀκούσατε, φύλας τῆς γῆς. Denique tomus contra Nicephorum Gregoram et alios Barlaami et Acindyni propugnatores, editus mense Augusto ann. 1551, qui quidem tomus sub titulo pseudo-synodi Palamiticæ Græce et Latine exstat in Auctario novissimo Bibl. Græcorum Patrum Combetisiano, parte altera, p. 135-176 [Mansi tom. XXVI, p. 127, sq.], additis etiam notis: et in vol. ultimo conciliorum edit. Harduini, p. 283, qui notat, hujus temi meminisse Cantacuzenum, IV, 23 *Hist.* Incipit: Οὕτε τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ κοινοῦ πόλεμον. Subscribunt post imperatorem Joannem Cantacuzenum et patriarcham CPol. Callistum, metropolitæ 3, et episcopi 3.

Archiepiscopus Thessalonicensis ordinatus est Palama jussu Cantacuzeni imp. apud quem singulariter gratosus fuit, ab Isidoro CP. circa ann. 1349, sed a præfectis urbis haud admissus (j) in Lemnum insulam secessit, atque inde reversus CPolin, synodo ann. 1351, de qua jam dixi, interfuit. Defuncti laudes panegyrica oratione celebravit Philotheus patriarcha CPol. Incipit: Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας πανηγύρεως ὑπόθεσις. Bibl. Coislinian. p. 167. Cantica ejusdem Philothei duo στιχηρὰ in laudem Palamæ thaumaturgi, una cum ἀκολουθία sive officio in eundem ms. in bibl. Cæsarea. Canticum primum incipit: Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, πόλις Θεσσαλονίκη. Alterum: Χαίροις, τῆς εὐσεβείας φωστήρ. Officium: Πάτερ ἱερὲ Γρηγόριε, σὺ τὸν Θεὸν ἐκ παιδὸς ἀγαπήσας ἐξέφυγες ὀλίκην προσπάθειαν. Vide Lambec. V, p. 195 seq. [p. 406 sqq. 440 et 600, ed. Koll.]

Nicephorus Gregoras lib. xxiii, p. 699, testatur Palamam ultra sexaginta λόγους composuisse, ad quem locum Joan. Boivinus in notis, p. 805, observat, in uno codice (regio 2404) homilias variaque opuscula Palamæ contineri plus quam septuaginta. [V. paull. post, ad n. 21.] Alia non pauca exstare obvia in aliis codicibus. Itaque putat, Gregoram tantum loqui de iis, quæ de rebus controversis scripta a Palama erant, quorum multa continet codex regius 2409. In iis sunt:

I. *Libri contra Acindynum decem continui*, qui omnes exceptis tribus Ἀντιῥήτικοι inscribuntur. In codice Segueriano [s. Coislin. XCVIII] septem ἀντιῥήτικοι; præmittuntur duo, unus ad Athanasium Cyzici archiepiscopum, de scriptis Acindyni, num cum Barlaamo concordarent. Incipit: Πονθήνῃ περὶ τῶν τοῦ Ἀκινδύνου συγγραμμάτων. Alter de distinctionibus in Deo secundum hypostases et secundum operationes. Incipit: Διονύσιος ὁ μέγας αὐτήκους γεγενῶς τῆς τῶν Ἀποστόλων φωνῆς. Tertius ultimo loco subjicitur de multis impietatibus Barlaami et Acindyni, Ἐκθεσις τῆς τῶν Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου δυσσεδημάτων ἀλλοκότου πληθύος. Incipit: Ἀποβαλλόμεθα τὴν ἀσεβεστάτην ἀλλόκοτον πληθύν. Septem librorum ἀντιῥήτικῶν, qui in capita singuli divisi sunt, accuratam recensionem et singulorum capitum argumenta exhibet Montfauconus in *Bibl. Coisliniana*, p. 156-167. (καὶ αὖ.) Plures Coislinianæ bibl. codices, qui continent Palamæ opp. recensentur et singulorum argumenta diligenter indicantur a Montfauc. l. c., a nobis vero h. l. non potest singulorum mentio repeti; n. p. 150 — 157, cod. 97 in quo reperiuntur Palamæ homiliæ sexta usque ad LXI^{am} (quinque enim priores abscissæ sunt) sequitur n. 62, libellus moralis ἀκέφαλος cui præfixa est epistola ad virginem quendam; et n. 66, epistola, quam ex Asia, captivus cum esset, ad Ecclesiam suam scripsit; tum p. 155-177, in cod. 98 in quo habentur Palamæ opp. permulta, tomus primus (qui est cod. Seguerianus, a Fabricio laudatus) ultimo capiti adnexæ sunt duæ Gregorii epistolæ; altera ad Damianum philosophum; altera ad Dionysium, quæ paulo post, § 6, etiam adduntur. Sequitur *Expositio stupendæ multitudinis impietatum Barlaami et Acindyni*; inc. Ἀποβαλλόμεθα, τὴν ἀσεβεστάτην ἀλλόκοτον πληθύν. — Denique *Gregorii Vita per Philotheum patriarcham*: init. Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας etc. — Postea p. 167-171, in cod. 99 est tomus alter opp. Gregorii XI Palamæ contra Acindynum, quorum Indicem plenum dedit Montfauc. In illis opp. sunt quoque epistolæ Palamæ, a Fabricio § VI laudatæ. — Dein p. 171-173, in cod. C, exstat tomus tertius opp. Palamæ. Agmen claudit Synodicus tomus contra eos, qui Barlaami et Acindyni errorem secuti sunt, Ephesi nempe et Gani episcop. Gregoram et Dexium, et alios, ab iis secum adductos. Acta est hæc synodus ann. Ch. 1351, eique multi subscripserunt. — Idem tomus est in cod. 101. V. Montfauc. p. 276 seq. Fabric. infra in vol. XIII, p. 843, de hisce codd. Coislin. ita scripsit: «Hypotheses et argumenta operum omnium Gregorii Palamæ in quinque amplissimis Coisl. Bibliothecæ voll. in fol. continentur, n. 97, 98, 99, 100 et 101. Illa porro argumenta in quatuor posterioribus codd. totam Palamæ circa lumen Thaboricum et lumen Dei doctrinam complectuntur, nec non disceptationes ejusdem contra Acindynum et Barlaamum adversarios suos. Totam itaque illam in Græcia celeberr. quæstionem in his argumentis perspicimus. Incipiunt argumenta p. 153, clauduntur vero p. 177. In ultimo autem cod. habentur Philothei patriarchæ C. P. circa eandem quæstionem contra Gregoram Barlaamum et Acindynum; nec non Synodici tomī tres contra eosdem. Initio cod. 101 duo folia ad compingendum adhibita sunt, decimo sæculo exarata, ubi fragmentum Vitonis, Βίτωνος, ex libro, cui titulus, Κατασκευὴ πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπελτικῶν. In illo fragmento representatur figura gruis, instrumenti bellici aliquantum diversa

(j) Nicephorus Gregoras, XII, 3, *Hist.*

ab ea quæ exhibetur in collectione regia Mathematicorum, ubi hic Vitonis liber eiusus habetur. Hactenus Fabricius. — Paris. in bibl. publ. cod. 1258, n. 5, in illo quoque sunt, quæ a Fabricio designantur n. 2, 3, 4, 5, 7, 10, 14, 18 et 19, et plures epistolæ. — Romæ in Bibl. Vaticanâ, tabula eorum, quæ Palamas addidit ἀντιρρητικαῖς, et alia ejusdem. V. Montfaucon. *Bibl. biblioth. mss.* p. 10 C, qui p. 1308 C. tantum citat Gregorii Pal. cod. 122 in bibl. Mazarin. — Mosquæ in cod. synod. 71 Gregorii Pal. scripta 26. V. Matthæi Notit. codd. gr. Mosq. p. 61. Add. ad n. 3 et Bandin. cat. codd. gr. Laurent. tom. I, p. 342 not. (HARL.)

II. *Libri duo Apologetici*, primus longior: Περὶ θεῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὰς μεθέξεως. Incipit: Εἰ μὲν τίς ἐστιν ὁ πρὸς ποσαύτην ἐκτραπεὺς πόλμαν. Alter Περὶ θείας καὶ θεοποιῦ μεθέξεως ἢ περὶ τῆς θείας καὶ ὑπερφουῆς ἀπλότητος. Incipit: Φέρε δὴ προῶμεν νῦν τὸ ὑπ' ἀμφοτέρων φανερῶς λεγόμενον. (FABR.) Paris. in bibl. publ. cod. 1258 et 970, n. 35, in eodem plura sunt Gregorii Pal. scripta. — In bibl. Escorial. est cod. quem Puer in *Itiner. per Hispan.* p. 172, his verbis designat: « Pal. Apologia brevis adversus eos qui existimant duos deos ostendī, ex eo quod sancti vocent non solum deationem nullam generationem habentem, sed divinitatem sancti Spiritus donum, cui Deus inest. » Et alia notatu digna et contra Barlaam et Acindynum. (HARL.)

III. *Liber singularis*, quod Barlaam et Acindynus sint, qui divinitatem unam discerpunt in duas: Ὅτι Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδυνός εἰσιν οἱ διχοτομοῦντες, κακῶς ὄντως καὶ ἀθέως εἰς δύο ἀνίστους θεότητες τὴν μίαν. Incipit: Τοῖς πνευματοκινήτοις τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπόμενοι φήσοις. (FABR.) Mosquæ in cod. 278 sunt varii Gregorii Thessal. libelli contra Barlaam et Acindynum, de quibus v. Matthæi Notit. cit. p. 179. — Ibid. p. 197, in cod. 302, n. 58 et 60. Barlaam ad Gregor. Palamam. Paris. in bibl. publ. codd. 1258 et 970. (HARL.)

IV. *Dialogi duo*, unus orthodoxi cum Barlaamita. Incipit: Ὁρθόδοξος. Μαθεῖν ἐβουλόμην παρ' ὁμῶν τῶν ζητούντων καὶ ἐπαχθικούντων τὰ λείψανα. Alter Theophanis orthodoxi cum Theotimo, qui ex Barlaamitis conversus fuerat. *Theophanes, sive de deitate, et de eo, quod non participari vel participari ex illa potest.* Incipit: Ἐπεσκέψω κατὰ σεαυτὸν γενομένους, ἀδελφε θεότιμε. (FABR.) Paris. in bibl. publ. codd. citatis. — Mosquæ in codd. synod. bibl. 70, 324, n. 7, et bibl. typogr. cod. 364 dialogus posterior, quem ex cod. 70 edidit cl. Matthæi in *Lect. Mosquens.* vol. II, Lips. 1779, p. 7 sqq. add. ejusdem Notit. cit. p. 60, cod. 70, 215; cod. 324, et 240 cod. 364. (HARL.)

V. *Ἀντίθεσις sive Refutatio eorum, quæ Acindynus contra Palamam composuit.* In hoc opusculo proponuntur primum Palamæ verba, deinde ea quæ Acindynus contra objecit, tum denique ea quæ Palamas contra opposuit. Distinguitur in capita 19, quorum argumenta exponit laudatus Montfauconus, p. 168-170. [V. ad n. 1, et Paris. in duob. codd. citatis.]

VI. *Epistola ut ad Acindynum*, missa Thessalonica ante synodicam Barlaamiti et Acindyni condemnationem. Incipit: Τὸ δεῖσται ἡμεῖς, ms. id. p. 170. (FABR.) Monaci in cod. Bavar. 223 septendecim epp. quæ Palamæ et Acindyni esse dicuntur. V. Hardt. in *Arctini Beyträgen*, etc., ann. 1805, part. v, p. 506 sqq. In cod. cod. sunt multi libelli, Palamæ oppositi. — Paris. in bibl. publ. cod. 1258 sunt plures Palamæ epistolæ. — Matriti in cod. reg. 77 epistola ad Acindynum de Barlaamiti in sententiis differendia; inc. Ὁ μὲν τῆς ἐαυτοῦ περὶ τὸ κατηγορεῖν ἀπλότητος, etc. Hæc episc., ait Iriarte in Cat. codd. Gr. Matrit. p. 280. neque inter recensitas a Fabricio (nostro loco), neque inter memoratas a Montfaucone Cat. Coisl. p. 170 et 171, usquam apparet. Add. supra ad n. 1. (HARL.)

Ad Annam Paleologinam, Augustam. Incipit: Οὐδὲν οὕτως ἀναγκαιότατον. Edidit integram clariss. Boivinus notis ad Gregoram p. 787.

Ad Arsenium, monachum Studitam. Incipit: Εἰδέναι σε βούλομαι, pag. 170.

Ad monachos in monte Atho. Incip. Ὑμεῖς μὲν εὐποιούντες, p. 170.

Ad Bessarionem monachum. Incip. Εὐλογημένε τῷ Θεῷ, pag. 170; altera incip. Τοῦτο κόπος ἐστίν, pag. 171.

Ad Damianum philosophum. Incip. Ἦνέχθη πολλάχθεν τὰ τοῦ Ἀκινδύνου, p. 167. 171.

Ad Danielem Aeni metropolitam. Incip. Ὀντως αἰδοῦς οἰχομένης ἐκ ψυχῆς, p. 170.

Ad Dionysium monachum. Incipit: Τριῶν ὄντων τῶν τῆς ἀθείας, bibl. Coisl. pag. 167.

Ad Joannem Gabram. Incipit: Φησι ποὺ τῶν παροικιῶν, p. 170.

Ad Macarium hieromonachum. Incipit: Οὐπὼ μοι δοκεῖτε καταλαθεῖν, pag. 170.

Ad Nicodem naum, citat Nic. Comnenus n. 193, *Prænot. mystagog.*

Ad Nomophylacem. Incipit: Τὰ νοάματα πρώην ἐπεμψας, ms. bibl. Coisl. pag. 170.

Ad Paleologinam, p. 171. Vide supra, ad Annam.

Ad Paulum Asanum, hieromonachum. Incipit: Ἐναγχος ἡμῖν ἐντυχών, p. 170.

Ad Philotheum hieromonachum. Incipit: Ὡς εἶδθη πολὺ, p. 170.

Ad Thessalonicenses, de laboribus suis. Meminit Combefis.

Ad quemdam inominatum de dicto Basilii allatum in Synodico, quod Gregoras velut haud genuinum, rguerat. Incipit: Δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἀδελφε, p. 173.

[Ad suam Ecclesiam ex Asia, dum servus esset, missa, Paris. in bibl. publ. cod. 1259, n. 65.]

VII. Diatribæ duæ contra scriptum, quod Ignatius Antiochenus patriarcha, Barlaamitis suffraganeus,

Palamæ objecit : 1) quod Synodico et Hagiorico tomo in omnibus sit oppositam. Incipit : Εἰς καιρὸν ἄρα τῆς Ἱερουσολυμητικῆς συνόδου. 2) quod sit tomi illius non expositio, sed prava detorsio et aperta oppugnationis. Incipit : Ὡς περὶ ἐστὶ Χριστὸς ἀληθινὸς ὁ ἐπὶ πάντων θεός. Ms. in bibl. Coisliniana p. 170. [Paris. in bibl. publ. cod. 1238 n. 26. HABL.]

VIII. *Libri πρότεροι et ὑστεροὶ ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων, pro iis, qui sacram quietem colant, libri III priores, et totidem posteriores.* Priorum lib. I, Quousque studium litterarum sit utile. Incipit : Ἀδελφε, καλὸν χάριτι βεβαιωθῆναι τὴν καρδίαν. Lib. II, Quod mens intra corpus possit continere mentem, si quis sibi ipsi in quiete attendit. Incipit : Ἀδελφε, οὐκ ἀκούσεις τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος. Lib. III, De lumine et illuminatione divina, de sacra felicitate et perfectione in Christo. Incipit : Οὐκ ἄρα μόνον ταῖς ἀρεταῖς αἱ κακίαι παραπεπῆγασιν. Posteriorum contra Barlaamum lib. I, Contra eos qui dicunt, scientiam externarum disciplinarum esse vere salutarem. Incipit : Οὐδὲν ψεῦδος δεινότερον. Lib. II, De oratione. Incipit : Τῶν μὲν οὖν οὐδὲν μέγα τιθεμένων τὴν ἀπὸ τῆς ἑξω παιδείας ὀνησιν. Lib. III, de sacro lumine. Incipit : Ὁ δὲ τῆς νοερᾶ, προσευχῆς. Ms. in bibl. Coisliniana, p. 172.

IX. *Libri III refutationis absurdorum, quæ sequuntur ex secundis Barlaami scriptis, protasisibus et conclusionibus.* Incipit lib. I : Ἀλλ' εἰ μὲν κατὰ Μαρσαλιανῶν, καθάπερ καὶ ἐπιγράφεται οἱ τὸ βιβλίον, πεποιεῖται. Lib. II : Ἡρετό τις τῶν εἰσαγομένων. Lib. III : Ἀ μὲν οὖν προσκρούει τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῆς ἀληθείας θεῷ, p. 172.

X. *Ἐπίτομος διήγησις, compendiosa narratio dialogi, qui in palatio coram imperatore habitus est inter Gregorium Palamam archiepisc. Thessalonicae et Nierphorum Gregoram philosophum, scripta a quodam ex senatoribus, qui praesens interfuit.* Incipit : Ὅρισθεις παρὰ τοῦ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, p. 173. (FABR.) Taurini in cod. reg. 516. V. cat. codd. gr. Taur. p. 396. — Paris. in bibl. codd. 970, n. 52, et 1238, n. 2. (HABL.)

XI. *Περὶ τῆς τοῦ Γρηγορίου ψευδογραφίας ὁμοῦ καὶ δυσσεθείας, De Gregoræ in scribendo mendaciis et impietate libri II.* Libri I initium : Μεταλαχρεῖν ἀθλίως τὴν Γρηγορίαν, Βαρλάμ καὶ Ἀκινδύνου τῶν κακοδόξων. Libri II : Ἐξ ὁνόχων, φασὶ, τὸν λέοντα, καὶ ἐκ τοῦ ἄρσενος τοῦ ὑψίστου. p. 173. (FABR.) Taurini in cod. cit. fol. 93. V. Cat. land. p. 396. (HABL.)

XII. *Ἐλεγχος, refutatio duplex Gregoræ de luminis transfigurationis Domini, una brevior ad patriarcham œcumenicum, incipit : Οὐδὲν οἶον, ὃ φίλε δέσποτα, εἰ μὴ λίαν ἐντέχνους ποιοῦμαι τοὺς λόγους. Altera copiosior demonstratio, quod illud vere increatum sit et æternum, non autem divina natura, quæ omnibus omnino invisibilis est, sed pulchritudo illa vera et amabilissima, quæ ipsam circumdat secundum theologos, solis sanctis et nunc quasi pignoris ac prægustus loco, at in futuro sæculo incessanter participabilis et visibilis.* Incipit : Ὅτι μὲν οὖν καὶ ἦν καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται, p. 173. (FABR.) Ms. in bibl. Sfortiana, bis. V. Montfauc. Bibl. biblioth. Mss. p. 697 C. et 703. E. (HABL.)

XIII. *Capita centum et quinquaginta physica et theologica, ethica et practica καὶ καθαρτικὰ τῆς Βαρλααμίτιδος λύμης, purgantia a Barlaamitica labe, incip. : Ἡρχομαι τὸν κόσμον καὶ ἡ φύσις διδάσκει καὶ ἡ ἱστορία πιστοῦται, p. 173. [Paris. in bibl. publ. 2381, n. 4.]*

XIV. *Delectus testimoniorum ex sancta Scriptura et ex Patrum libris excerptorum, et in capita seu hypotheses sexdecim distributorum MS. in bibl. Regia Paris. teste Boivino ad Gregoram, p. 805. (FABR.) In cod. Paris. 970, n. 31. In illo opusc. præcipue de divinis operationibus disputatur. Occurrit præterea Nicolai Pepagomeni epistola ad Gregoram Thessalonicensem; v. cat. Mss. bibl. Regiæ, vol. II, p. 191. — In cod. Coisl. C. V. Montfauc. Bibl. Coisl. p. 171. (HABL.)*

XV. *Interrogationes et responsiones de iis qui propriam mentem intra corpus conantur perspicere, an recte agant, id. p. 806.*

XVI. *Κεφάλαια περὶ προσευχῆς καὶ καρδίας καθαρότητος, Capita de oratione et cordis puritate. Mss. in bibl. Regia, [cod. 1239, n. 52, sec. catal. Mss. bibl. Regiæ, tom. II, p. 262. (HABL.)] ex quibus primum cum versione Claudii Capperonerii exhibet laudatus Boivinus p. 776. Incip. Ἐπειδὴ τὸ θεῖον αὐτοαγαθότης ἐστὶ.*

XVII. *Orationes duæ in transfigurationem Dei ac Salvatoris nostri Jesu Christi, quibus probatur lumen in ea increatum esse, nec tamen Dei essentiam. [Mss. Paris. in bibl. publ. cod. 1239, n. 35 et 34, ac 1220, n. 10, in Append.] Prior incipit : Ἐκινουµεν καὶ ἡμεῖς καὶ θαυμάζομεν. Posterior : Ἡσυχὸς ὁ προσφύτης. Ultramque Græce ex cod. Mazariniano primus produxit Latinamque addidit versionem Combefisius Auctario noviss. parte II, p. 106, 112. Latine ex Combefisii versione leguntur in Bibl. Patrum edit. Lugd. tom. XXVI. [V. supra, vol. X, p. 243, add. ad n. XXIX.]*

XVIII. *Oratio adversus Jo. Calecam, patriarcham CPol. ex qua locum Græce profert Boivinus ad Gregoram, p. 789. [V. supra, vol. VII, p. 656. — Paris. in bibl. publ. cod. 1238, n. 15.]*

XIX. *Iambi adversus Acindyni carmina edita Græce ab Allatio ad calcem tomi I Græciæ orthodoxæ. [Paris. in cod. mem. n. 4.]*

XX. *Προσωποπαια, sive orationes II, judiciales, mentis corpus accusantis, et corporis se defendentis, una cum iudicium sententia. Græce viderunt lucem edente Adr. Turnebo, Paris. 1555, 4, et Latine in Bibliotheca Patrum, Paris. 1589, tomo IX, ubi Palamas sanctissimus appellatur, quemadmodum et in Triodio edit. Venetæ, quod factum indignantur Allatius, De consensu, p. 224, et Combefisius tom. I,*

Bibl. concionator., p. 15. Eadem Prosopopœia Latine occurrit etiam in aliis Bibliothecis Patrum, ut Paris. 1654, tom. IX; et Colen. 1648, tom. XI; et Lugd. 1677, tom. XXVI. Sed et Gallicè vertit vulgavitque Claudius Espencæus, Paris. 1570. 8. (FABR.) Conf. Cat. biblioth. Lugd. p. 47 et 250, atque Oudin. l. cit. p. 845, qui adnotat, illas oratt. exstare in bibl. Augustana, cod. 75. — Leguntur quoque in cod. Vindobon. 117, n. 3, qui tamen caret *iudicium sententia*. V. Kollar. Supplem. ad Lambecii comm. tom. I, col. 686, seq. (HARL.)

XXI. *Orationes sacræ, sive Homiliæ* hinc: εἰς τὴν πρὸς τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων εἰσοδόν. Prior incipit: Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τῆ δένδρον γινώσκειται. Posterior: Ἐπὶ τῶν μερζόνων ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην εὐνοίαν, Mss. in bibl. Vaticana. (FABR.) V. supra, vol. X, p. 284, bis. — Ms. Paris. in bibl. publ. cod. 970, n. 25 et 24, et 1259, n. 51. In binis illis codd. sunt præter homiliam *De præmiis bonorum ac suppliciis malorum*, aliæ homiliæ, a Fabricio non memoratæ: nempe in priore:

In crucem Domini (etiam in poster. cod.).

In festum Purificationis.

In Annuntiationem (in posterior quoque et in cod. 1220, n. 5 et 7, in Append.

In Ascensionem, duæ (etiam in poster.)

In posteriore autem 73 orationes, in his quædam a Fabricio citatæ, earum tamen omnium commemoratione vereor, ne tempore, charta et lectorum patientia abutar. Insuper in posteriore cod. existant:

Precatio ad Deum, cum pontificatum capesseret.

Decalogus Novi Testamenti.

Precatio, cum populos intricaret.

Alia, tempore pluviali facta,

Alia coram regibus post unctionem recitata,

Capita de oratione et animi puritate; denique alia capita.

In cod. 1054, n. 12, *De pace, dicta tertio post suum adventum in urbem Thessalon.* inedita et inc. Ἐγὼ δὲ λίαν (est homilia *De concordia* etiam in cod. Nan. postea niem. quæ tamen incip. Ἀδελφοὶ μὲν ἡμεῖς πάντες), atque aliæ, a me memoratæ. — Præterea in eodem reperitur opuse. Gregorii Palamæ ineditum:

De affectibus et virtutibus, ad Xenam monialem. Inc. Τοῖς μοναχικῶς ζῆν προθυμοῦσι.

In cod. 1185, n. 1, in appendice cat. Mss. Paris. pag. 618.

Homilia *In ingressum B. Virginis in Sancta sanctorum*, et n. 12, hom. *in laudem Georgii martyris*. — In cod. 1220, in Append. præter citatas reperiuntur:

Hom. *in Dominicam Palmarum, in Christi nativitatem, in Christi baptismum.*

Mosquæ in cod. synod. 70, sunt Palamæ homiliæ et alia scripta 65. V. Matthæi not. codd. Gr. Mosq. p. 60, et cl. Matthæi ex illo cod. decem edidit homilias, Mosquæ, 1776, 8. Ibid. in cod. typogr. 9 tres Greg. Pal. oratt. quarum prima inc. Ἡ τῶν ἁγίων ἐκάστου μνήμη, altera: Εἰ τίμιος ὁ θάνατος, et tertia inc. Καίρῳ δευτέρῳ ἐπέχουσά σου. V. Matthæi l. c. p. 335, n. 17, 19 et 23, nec non p. 159, n. 6. In cod. 246, n. 6, duæ orationes. Prior inc. Ὁπηνίκα δ νοῦς αἰσθητοῦ παντὸς ἀπαναστῇ posterior: Ἐπειδὴ τὸ Θεῖον αὐτοαγαθότης ἐστὶ. — Ibid. p. 179. cod. 279, n. 1, oratio: inc. Ἐπὶ τῶν μερζόνων ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην. — Romæ in bibl. Vatic. sermones quidam, ac Mediolani in bibl. Ambros. oratt. 11. Item Responsio ad epistolam Arsenii, cum aliis nonnullis epistolis. V. Montfauc. Bibl. biblioth. Mss. p. 12, D, ac p. 498, C. Item, p. 1521 E. in cod. Mazarin. 121, homiliæ in Dominicos dies et festa per annum; it. p. 55 D, n. 904, Romæ in bibl. Vatic. reginæ Sueciæ cod. Palamæ Fragment. et Homilia in S. Petrum et Paulum. (HARL.)

Alia eis τὴν ἐνανθρώπησιν, incipit: Ὁ τοῦ Θεοῦ προακωνίως, meminit Allatius lib. *De Simeonibus* pag. 103. [Conf. supra, vol. X, p. 259.]

Video præterea memorari: Εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Περὶ νηστείας καὶ προσευχῆς.

De secundo adventu Christi. [Paris. in bibl. publ. cod. 1054, n. 15.]

De passionibus et virtutibus, et de iis quæ per otium cogitatio parit.

Πῶς ἀνύσειμάς τε καὶ ἄμωμος ἡ ἀρετὴ τελεῖται.

In Demetrium martyrem. [Paris. in bibl. publ. cod. 1054, n. 11, V. supra, vol. X, p. 218.]

De mutua concordia. [Venet. in cod. Nanian. 126, n. 14, V. catal. codd. Gr. Nan. p. 279.]

In Publicanum. [Hæc et seq. Paris. in cit. cod. 1054, n. 13 et 14.]

In Prodigum.

De præmiis bonorum et suppliciis impiorum, Dominica πρὸς τοὺς τῶν προπατέρων (ante festum natalitatis) solita recitari [in utroque cod. Paris.].

De misericordia et beneficentia.

In bibl. Bodleiana, n. 637, inter codices Guil. Laudi 156, exstant Gregorii archiepiscopi Thessalonicensis Sermones, Græce, fol.

XXII. *Expositio orthodoxæ fidei* Ms. in bibl. Augustana, fortasse haud diversa ab ea, quæ exstat in tomo Palamitarum synodico a Combesio edito, p. 172. Et incipit: Εἰς Θεὸς πρὸ πάντων. (FABR.) —

Ms. Romæ in bibl. Vatic. V. Montfauc. l. c. p. 10 C. — Augustæ Vindob. in bibl. publ. V. Reiseri indic. Mss. illius bibl. p. 27. — Florent. in cod. Laurent. 17, n. 13, plut. 59. V. Baudini, Cat. codic. Gr. tom. II, p. 552. (HARL.)

XXIII. *Disputatio adversus infideles et atheos Chionas*, memoratur a Combefisio et Rob. Gero. [Paris. in bibl. publ. cod. 1289.]

XXIV. *Vita S. Petri*, monachi Hagioritæ sive in monte Atho ex Ms. Mazariniano [V. Montfauc. *Bibl. bibliothec. Mss.* p. 1522. (HARL.)] Græce edita in *Actis SS.* 12 Junii, tom. II, pag. 538 556, cum versione Conradi Janningi, S. I. (FABR.) [Conf. supra, vol. X, p. 512, Ms. Paris. in bibl. publ. cod. 1259, n. 62.]

In cod. Barocc. 25. (seculi. cat. Mss. Angliæ etc. I, p. 2.) *Metropolitæ Thessalonice. responsum ad quærentem, quis finis sit incarnationis divinæ* : inc. Ἡρώτισας, τίς ὁ σκόπος. — In cod. Barocc. 295, n. 7, ex capitulis excerpta. (HARL.)

Contra Latinos.

XXV. *Libri II Ἀποδιστικαὶ, quod non ex Filio, sed ex solo Patre procedat Spiritus Sanctus*. Prior incipit : Πάλιν ὁ δεινὸς καὶ ὀργέλαχος ὁφεί. Posterior adversus ea quæ e sacris litteris Latini afferunt, incipit : Ὡν μὲν οὖν ἔδει καὶ αὐτῷ τῷ τῶν εὐσεβούντων καταλόγῳ, Ms. in bibl. Coisliniana, p. 171. Ambo prodierunt Græce Londini 1624, 4, cum abis aliorum scriptis, de qua collectione infra, p. 784, 790. [vet. ed. Venet. in cod. Naniano 75, n. 80, exstat prior liber. V. Cat. codic. Gr. Nan. p. 157.] — In cod. Georg. Wheleri 49. Gregorii Thessal. Contra Latinos de Spiritu Sancto, et varia ex variis Patribus de Spiritu Sancto. V. Cat. Mss. Angliæ, etc. vol. II, n. 9120. — Mariti, in bibl. Reg. cod. 77, exstat uterque liber. — In cod. cod. sunt Palamæ Ἀντεπιγραφαὶ contra Jo. Beccum, etc. ac sec. ordinem Fabric. n. 26, 27, 28, 29, et sequuntur Barlaami et aliorum scripta pro Latinis. — Paris. in bibl. publ. cod. 1247, n. 7, liber prior, et in cod. 1254, n. 7. (HARL.)

XXVI. Ἀντεπιγραφαὶ contra Joannem Beccum, patriarcham CPol. seu *Confutatio ἐπιγραφῶν XI* quas Joannes Beccus pro Latinis proposuit, id De Becci ἐπιγραφαί; dictum supra p. 347 seq. ed. vet. (p. 555 seq.). Palamæ ἀντεπιγραφάς cum Bessarionis confutatione (de qua p. 402 ed. vet., p. 427. ed. nov.) edidit Petrus Arcudius in Opusculis anticis editis, Romæ 1650, 1671, [ul. 1670. V. supra ad p. 343, n. 7.] 4. Confer Lambecium, V, p. 150 seq. (FABR.) Sive p. 347 seq. ed. Kollar. Paris. in bibl. publ. cod. 1270, Palamæ, Becci, Bessarionis et Max. Planudæ scripta. — Eorundem Opp. quæ ad hanc controversam pertinent, Monac. in cod. 27. V. cl. Hardt. in *Arctini Beyträgen*, etc. ann. 1803, part. IV, pag. 5 sqq. — Mosquæ in cod. synod. 594, Becci et Palamæ scripta critica. V. Matthæi Notit. cit. p. 252, n. 15. — Eadem Florentiæ in cod. Laurent. 14, n. 4, plut. 10; et cod. 12, n. 19, plut. 4, vid. Baudin. Cat. codic. Gr. Laur. I, p. 485 et p. 535. (HARL.)

XXVII. *Quod Latini unius Spiritus sancti duo principia doceant*; ad Acindynum adhuc amicum : et theologica argumenta esse potius demonstrativa appellanda quam dialectica. Incipit : Σὺ μὲν ἡγᾶς ἰσως χρῆν, id. p. 171. (FABR.) In cod. Coislin. C. (HARL.)

XXVIII. *Contra Barlaamum de duobus principiis*, et contra speculationem Græcanicam. Incipit : Ὁ θεῶμα τῆς ἀνωτατοῦ περὶ λόγους παιδείας. Id. p. 171 seq.

XXIX. *Contra eundem, quod in theologicis dentur veræ demonstrationes*, et Aristotelicam demonstrationem esse incertam et instabilem. Incipit : Τὰ μὲν τῆς ἀρχῆς ἐκ μέσου γέγονεν. Id. p. 172. (FABR.) Ms. Taurin. in cod. Reg. 515. V. Cat. codic. Gr. Taur. p. 397, ibid. p. 281 seq. ex cod. 186. Græce cum vers. Lat. in lucem editum est Greg. Palamæ opuscul. *Adversus Latinorum confessionem* : inc. Εἰπέ μοι, ὦ ἀταπε etc. — In cod. bibl. Sfortianæ est Palamas contra Barlaam et ejus sectatores, qui lumen transfigurationis Domini creatum esse contendebant, teste Montfauc. in *Bibl. biblioth. Mss.* p. 703 E. (HARL.)

XXX. *Disputatio*, in qua Palamas cum Manuele Chrysolora (qui diu post vixit), *De processione Spiritus sancti*, contendens inducitur Ms. Venetiis in bibl. S. Antonii, teste Possevino.

XXXI. Gregorii Palamæ *Prophetia de Ecclesia Romana scindenda in multas partes*, Γινώσκετε, τέκνα μου, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης μέλλει διατρεθῆναι εἰς πολλὰ τμήματα, etc. quam impletam post illius mortem miratur Metrophanes Critopolus in Confessione, p. 44.

XXXII. In *epist. Pauli ad Thessalonicensis* citatur a Nic. Comneno, p. 23, 24, 26, 32, 42, et pluribus locis. Idem Comnenus Allatii exemplo vehementer in Palamam et contumeliosissime invehitur, utpote Latinorum improbatorem morum acerrimum, p. 123 : itaque non contentus consuetis maledictis, etiam hæreticum, polytheum, Torcarumque catamitam antistitem appellat p. 387, scelestissimumque atheum p. 210, ubi omnibus onerat probris, Photianorum scilicet Thaumaturgum, p. 14, sed cujus miracula Bessarion oppugnaverit, p. 244 b. Etiam Altimura, p. 581, est fanaticus homo, ubi Nectarium Hierosol. a quo pro sancto habetur et miraculis conspicuus celebratur, oppugnat. Nectarii (k) verba ad papæ assecclas hæc sunt : Ἐὼ νὺν λέγειν Γρηγόριον, τὸν σωφώτατον καὶ ἀγιώτατον, τὸν Θεσσαλονίκης, τὸν Παλαμᾶν, ὅτι τούτῳ ὑμεῖς ὡς ἀντιδίκῳ φέρεσθε, ἀλλ' εἰ θεῶ κατ' ἀκροαίηρέστησε, μαρτυρεῖ καὶ τὸ λείψανον καὶ τὰ θάματα. Οἶδα ὅτι ὁ μίγαν ἡγεῖσθε τὸν ἀνδρα πόλεμον, ἰσχυρὸς ταῖς ὁμῶν καινο-

τορταί; ἀντιταξάμενον, καὶ τοῖς ἁγίοις ἐντεταγμένον ἀκούοντες ὁποστρόφεσθε. Ἄλλ' οὐδὲν παραβλάπτεται παρ' ὑμῶν ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴ καὶ ἀγιότης. *Omitto dicere de Gregorio sapientissimo sanctissimoque Palama, Thessalonicensium præsule; quippe quem vos tanquam adversarium insectumini. Quam vero acceptus Deo sit, hoc ejus reliquiæ et miracula contestantur. — Non nos fugit, vos non magni facere virum, qui vobis bellum indixit, novitatibus vestris fortiter obsistens: et cum illum in sanctos relatum auditis, indigne fertis. Cæterum nihil ex vobis detrimenti accipit virtus illius et sanctitas.* (FABR.)

[Paris. in bibl. publ. cod. 3103. Greg. Pal. opuscul. *Adversus primatum papæ et concilium Florentin.* Ibid. in codd. 364, n. 21; 970 et 1258; in quo et seq. cod. multa Palamæ scripta reperiuntur, sunt ejusd. Eclogæ ex variis capp. etc. (HARL.)]

PALAMÆ ADVERSARII.

ΑΝΟΝΥΜΙ διὰλεξίς τινος λογίου καὶ φιλοσόφου ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν, apud Allatium, *De libris ecclesiasticis Græcorum*, p. 199; et tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 773-780. Incipit: Εἶδες τὴν ἀνταπόδοσιν τοῦ πολέμου. (FABR.) Romæ in cod. bibl. Vatican. quædam opera contra Palaman et Palamitas, teste Montfaucon, in *Bibl. biblioth. Mss.* p. 12 D. — Acc. Christodulus s. Joan. Cantacuzen., *Contra Palaman*, et alia ejus pia opuscula, *ibid.*, p. 234 A. in cod. Neapolit. bibl. monasterii S. Severini. (add. Bandin. in Cat. codd. Gr. Laurent. I, p. 342 sqq. et supra, not. ad sect. 1, hujus cap.). — *Ib.* p. 519 C. lib. *De process. Spir. sancti* ad Alexium Philanthropenum: item *Adversus Gregorium Palaman, De process. Spir. sancti.* (HARL.)

CONSTANTINI HARIENOPOLITANI scriptum, quod sine auctoris nomine exhibet idem Allatius, *De libris eccles.* p. 209, et tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 780-785. Incipit: Ἡ μὲν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν. Vide supra, p. 266, n. 6.

GREGORIUS ACINDYNUS monachus, Barlaami sectator, et in Palama insectando socius, postea diversa etiam ab illo sentire cœpit, unde non minus Barlaamum quam Palaman scriptis oppugnavit. Itaque apud Allatium, II, 16, 3, p. 802, *De consensu*, et tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 786: Ἐμοί, inquit, λόγοι πεποιήνται καὶ ἐπιστολαὶ διὰ πάντε τμημάτων πρὸς Βαρλαάμ ἐχθρὸν. Ejus iambi 509 adversus hæreses Gregorii Palamæ, Græce editi ab Allatio, tom. I *Græciæ orthodoxæ*, p. 736-769. Incipit: Σπουδῇ Παλαμῶν εὐσεβὴς πὰς φευγέτω. Librum III *adversus errores Palamæ* citat Nie. Comnenus, p. 188 *Prænot. mystagog. Librorum duorum de essentia et operatione Dei*, adversus Palaman, Gregoriam et Philotheum, quos Mss. in bibl. Bavarica reperit Jac. Gretserus, argumenta quædam capitum exposuit in notis ad Cantacuzeni II, 40, pag. 931 seq. et ex eo Bzovius ad a. 1337, § 8, p. 781. Integri editi sunt a Gretsero Lugolstad. 1616, 4, cum decem epistolis variorum pontificum ad Petrum Cnaphæum (1), Acindynum et Barlaamum oppugnavit præter Palaman (de quo supra, pag. 456 ed. vet.) etiam Marcus monachus Ms. in bibl. Cönsuliniana, pag. 404.

Barlaamus adversus Palaman multa egit scripsitque, licet ex hujus argumenti lucubrationibus Barlaami nihil meminerim exstare. De aliis ejus scriptis dictum supra, p. 427 seq. ed. vet. p. 427 sq. nov. ed.

JOANNES CYPARISSIOTA, cognomine Sapiens, Palamæ ipsi suppar, post ann. 1360 scripsit Παλαμικῶν παραβάσεων, *Palamiticarum transgressionum* libros 4, ex quibus primum et quartum vulgavit Combefisius Græce et Latine in Auctario novissimo, parte secunda, p. 68 et 83-103. [Inde Latine in *Bibl. max. Patr. Lugd.* tom. 21, p. 476-489.] Liber secundus et tertius adhuc inediti latent, sicut et alia spissa ejus opera quatuor adversus eundem Palaman, ut 1) Λόγοι 8, adversus Palamæ tomum ejusque novam fidem: 2) alii λόγοι 8 criminationibus Palamæ in adversarios de Lumine increato respondentes, ac aliquot quæstionibus omnem de illo considerationem complectentes. 3) Λόγοι tres (quorum primus in capita 75 dispescitur) contra Palamitarum anniversarias in adversarios diras et exanctorationes, sive contra illorum ἀποστασίαν. 4) opus Anti-Palamiticum, unum cætera fere omnia æquans magnitudine, et ante illa etiam ab Cyparissiota publicatum.

Exstat et aliud istius Cyparissiotæ huc spectans, et simul mysticam tradens theologiam, opus subtile et eruditum, quod inscribitur Ἐκθεσις στοιχειώδης ρήσεων θεολογικῶν, *Expositio elementaria eorum, quæ de Deo a theologis dicuntur*, in decem decades tributa, 1) de theologia symbolica; 2) de theologia demonstrativa; 3) de divinis narrationibus; 4) de divinis nominibus eorumque origina et informatione; 5) de proprietatibus divinorum nominum; 6) de apparitionibus divini luminis; 7) de divina participatione; 8) de infinitate Dei in creatoris; 9) de infinitate in Deo; 10) de divina simplicitate. Hoc opus Græce repertum Messanæ in Sicilia in bibliotheca D. Joannis Lascaris, Franciscus Turrianus Latine cum scholiis editum dedicavit Antonio Augustino, archiep. Tarraconensi, Rom. 1581, 4; unde recusum Latine in Bibliothecis Patrum Colonicensi, tom. XI, et Lugdunensi, tom. XXI, p. 377. (FABR.)

(1) Ex cod. Bavar. 211, teste Hardtio, in Aretini B-ytraegen, etc. ann. 1803, part. IV, p. 358, edidit Gretserus. In cod. tamen libr. II, lacuna duorum foliorum occurrit: Ed. Gretseri rec. est in ejus opp. tom. XV p. 474 sqq. Ratisbon. 1741 fol. — Conf. de Gregorio Acindyno Oudin. in Comm. de SS. Eccl. tom. III, col. 915 sqq. qui laudat quoque Jac. Pontan. in Notis ad Cantacuzeni Historiam

Jib. II, cap. 40; et Henr. Spondan. in *Annal. ecclesiasticis*, ad ann. 1337, n. 2, et ad ann. 1356, n. 20. Quædam de eo prodidit H. Wharton. in Appenl. ad Cavei *Histor. litt. SS. eccl.* tom. II, p. 59, ad ann. 1340 add. Schræckh. *Hist. Eccl. Christ.* tom. XXXIV, p. 440; Saxii *Onom. lit.* part. II, p. 360, ad ann. 1337 et supra, vol. VII, p. 653. (HARL.)

Paris. in bibl. publ. cod. 1246, sunt Joan. Cyparissiotæ 1) Palamitarum transgressionum libri 4. Secundus ineditus; inc. : *Πρόδηλον μὲν οὖν*; tertius etiam inedit. *Ὅτι μὲν οὖν*. 2) Libri octo adversus Palamam, ejusque novam fidem; inc. *Ὡς ἂν δὲ καὶ δι' ὧν*. 3) Libri octo, criminationibus Palamæ respondentes; init. *Τὸ τρίτον βιβλίον πρὸς τὰς κατ' ἡμῶν*. 4) Libri tres contra Palamitarum ἀποστειλάν; init. *Τὸ τέταρτον βιβλίον πρὸς τὰς*. 5) Adversus Nilum Thessalonicens. Antirrheticorum libri quinque; inc. *Τῶν μὲν ἡγησμένων βιβλίων τὸ τε πρότερον*. Add. Montfauc. *Bibl. biblioth. Mss.* p. 752 E et 776 C de codd. Paris. (HARL.)

Scrīpsit Cyparissiota post Nicephorī Gregoræ obitum, ejus cadaver Palamitis Indibrio habitum indignatur libro iv *Palamitarum transgressionum*, ubi statum miserum Ecclesiæ CPolitanae sub patriarchis Palamiticis per decem quæstiones depingit. Natus Gregoras ann. 1295, non ante ann. 1360 obiit, cum historiæ telam usque ad ann. 1359 pertexam ab eo habeamus. (FABR) V. Saxii *Onom. lit.* II, p. 589, ad ann. Chr. 1370. — Oudin. *Comm. de SS. Eccl.* tom. II, col. 1062 seq. ad ann. 1360, qui adnotat, *Expositionem elementariam, s. materialium* haberi Græce in bibl. regis Hispan. et Romæ inter libros, quos Turrianus dedit societati; et Henr. Wharton, in *Append. ad Cavei Hist. lit. SS. Eccl.* II, p. 65, ad ann. 1360. (HARL.)

De Nicephorī Gregoræ Antirrheticis adversus Palamam dixi vol. VI, p. 501 seq. (m) De *Manuelis Calecæ* libro, in hoc ipso volumine p. 421. sq. ed. vet. p. 455 nov. ed. De Demetrii Cydonis, p. 588 (p. 402, nov. ed.) et de Davidis monachi narratione, p. 501, et Dionysii Acindyni *Historia victoriarum Gregorii Acindyni* patrui sui, p. 502; Marci Ephesii capita. 68 contra hæresin Acindynistarum Ms. in bibl. Cæsarea; Lambec. V, p. 226 (n). Georgii Scholarii ad Joannem Basilicum, qui interrogaverat de Theodorī Grapti dicto, ejus causa Acindynistæ turbas moveant; itemque de iis quæ iidem ipsi de Spiritu Sancto sophistice disputant; Ms. in bibl. Coisliniana p. 177, incip. *Χαίρει πολλή σοι τῆς εἰς ἡμᾶς εὐνοίας, ἀριστέ φίλων*.

Index Scriptorum in Decadibus Cyparissiotæ citatorum.

(Major numerus Decadem, minor caput denotat.)

Abucara sive Carrarum episcopus. Vide infra, synodus contra Manichæos

Anastasi Sinaitæ oratio de transfiguratione, VI, 4, 5, 7.

Anastasius Antiochenus libro, quod Deus est incircumscriptus, X, 4. In primo libro de nostris dogmatibus veritatis, VII, 9; IX, 4; contra Monophysitas, VIII, 10. Confutans opinionem Manichæorum Dionysium Alex. citat. id.

Andreas Cretensis in magno canone, VI, 6.

Athanasius, I, 8 (Quæst. ad Antiochum, VIII, 8); II, 8; IX, 1, 2. Contra Arianos, VII, 1; IX, 7; libro primo, X, 4; secundo, VI, 8; VII, 5; IX, 6; tertio, III, 6, 7; VII, 4; quarto, IX, 8, 9; quinto, IX, 6, 8. Disp. Nicæna contra Arianos, III, 6. *Ἀδελφὸν κηρυκτικῶν* in Annuntiationem B. Virginis, X, 8. Oratione, ejus initium: *Omnibus vobis, qui in unum convenistis*; quo Patres Nicæni recte usi sunt voce *homousii*, X, 1. Apologetico pro synodo Nicæna, IV, 8; X, 1. De adventu Dei in carne, IX, 7. De Incarnatione Verbi, V, 9; IX, 3. Epist. ad Serapionem, VII, 3, 4, 9; VIII, 2; IX, 5, 6, 9. Dialogo Orthodoxi et Anomœi, IX, 4, 7; X, 4, 7; in Expositione fidei in prima synodo (symbolum intelligit.), IX, 3. Disp. contra Arian. IX, 6. Contra eos, qui serviunt verbis et non nominibus sacrarum litterarum, IX, 6.

Bartholomæus, apostolus, VI, 10, ex Dionysii c. 1, *De mystica theol.*

Basilius, II, 3; III, 4; IV, 8; V, 10; VI, 6; IX, 2; 1, X, 2. De Spiritu sancto, VII, 3. Capitibus de Spiritu sancto, IX, 7. Contra Eunomium, secundo, III, 5; IX, 5; X, 5; tertio, VII, 5; quarto, III, 5; IV, 4, 5, 6; IX, 5; quarto ἀντιρρητικῶν, X, 9, capite 31; X, 5; quinto, ἀντιρρητικῶν, X, 4. In Hexameron, VI, 1; VII, 8. Sermone de fide, IX, 4. In Psalmum XLIV, VI, 4. Orat. de principio Proverbiorum, III, 4. In moralibus, III, 7. Epist. ad Eustathium, IV, 7. Ad Gregorium fratrem, VII, 4, 5. Psalmo xxviii in homilia moralium, VII, 8. In Psal. xxii, VII, 5; libro quinto ad Amphilochem, VII, 9. In illud: *Attende tibi*, VIII, 8. Epistola ad Terentium comitem, IX, 4. Ad Cæsarienses, IX, 7.

Chrysostomus, I, 3; III, 4; VI, 6, 9; VII, 1. Homilia 64, in Mattheum, III, 4. Homilia 56, VI, 4. In illud, *In ipso vita erat*, IX, 7. Homil. 15. In Joannem, VIII, 8. Homil. 42, VI, 5, 6. In Epist. ad Corinth. hom. 29, VII, 5. Ad Ephesios hom. 13, VII, 5. Homilia de Eutropio, I, 6. Ad Theodorum lapsum VI, 4, 5; VIII, 8. Homilia de cruce, ejus initium, *Quid dicam*, X, 8. Explanans illud: *Vidimus gloriam*, VI, 6. Orat. de incomprehenso, VIII, 8. De transfiguratione, VI, 6. Oratione contra hæreticos et in petitionem filiorum Zebedæi, VI, 8. In illud: *Ex plenitudine ejus omnes accepimus*, VII, 4. Oratione in laudem S. Joannis theologi, VIII, 6.

(m) S. vol. VII, p. 632. sqq. edit. nov. Adde, Niceph. Gregoræ Disp. contra Palamam, præsentem imperatorem, Joan. Palæologum, exstare in cod. bibl. August. Vindob. V. Reiseri indic. Mss. illius bibl. p. 41, n. 58. — In cod. Coislin 101. V. Montfauc. bibl. Coislin. p. 174 seq. — Mosquæ in codd. synod. pag. 529 ed. vet. — Georgii contra Palamam de Spir. sancto, Mediolani, in bibl. Ambros. V. Mon-

fauc. *Bibl. bibl. mss.* p. 749 B. (HARL.)

(n) Sive pag. 466, ed. Kollar, in cod. 279, n. 1; dd. pag. 467 de cod. 280. V. infra in hoc vol. 502, n. 73 seq. — 324, n. 8, et 395, n. 6. V. Matthæi notit. cit. p. 198, 215 et 249. Monac. in cod. Bavar. X. V. Hardt. in Aretini Beynagen, etc., ann. 1803, part. I, pag. 84; et part. II, pag. 5 seq. et 7 seq. (HARL.)

Clemens philosophus, V, 4.

Divinus Cosmas, VI, 4. Canone festi transfigurationis, VI, 6, 7. In iis quæ in mediam Pentecosten canuntur, VI, 6.

Cyrillus Alex. III, 3; VIII, 10. In thesauris, IV, 9; VII, 2, 3; IX, 6. Libro primo, IX, 2; libro III, capite quarto, X, 9; libro XIV, IX, 6, 8, 10; libro XV, IX, 6; libro XIX, IX, 8; libro XXXI, X, 2; libro XXXII, X, 7, capite 33, IX, 5, 7; libro XXXIV, X, 7. Disserens de Spiritu sancto, VII, 2, 3, 5; IX, 6, 7. Explanatione in Lucam, VI, 4. Libro primo ad Hermiam, IX, 7. Libro quinto Dialogor. ad Hermiam, IX, 7. Libro septimo eorum quos more dialogi scripsit, VI, 7. Libro septima Dialogorum ad Hermiam, VII, 4; IX, 6; X, 5.

Cyrillus Hierosol. in Catechesibus, VII, 1, decima Catechesi, VI, 4.

Divinus Diadochus et silentii magister, VIII, 8. (*Libro de perfectione spirituali citatur a Turriano scholiis ad X, 2. Episcopus Photices in Epiro, quem S. Maximus citare et sequi solet, libro aureo questionum de anima separata et angelis, quem inscripsit Apocalypsis, id.*).

Dionysius Areopagita passim per totum opus. Theologus, VIII, 10.

Dionysius Alex. scholiis ad Dionysium Areopagitam, I, 1; II, 2.

B. Ephraem oratione in transfigurationem, VI, 4.

S. Epiphani panaria, III, 4; V, 2. contra hæresin Marciorum, VIII, 10. Hæresis contra Ptolemæitas, X, 9.

Eunomius in iis quæ contra Basilium magnum scribit, X, 4.

Eusebius Cæsariensis, III, 4.

Euthymii dogmatica panoplia, III, 2.

Sanctus ac divinus Germanus in Expositione fidei, VIII, 10.

Gregorius, theologus, I, 3; IV, 8; VI, 7, 9. Libro primo de Filio, VIII, 1; IX, 5; X, 2, 5. Libro secundo, VI, 6. Orat. de Spiritu sancto, III, 4; VII, 5. Secundo de theologia libro, I, 6; II, 4, 5, 7, 8, 9; III, 4; VI, 6, 9; VIII, 8; IX, 3. Libro tertio theologiæ suæ, X, 10. Disputans contra Eunomium, III, 1. De divinitate ad Evagrium monachum, IV, 8; VII, 4. Oratione cum factus est presbyter, V, 9. De baptismo, VI, 3, 10; IX, 3. Ad Heronem, VI, 5. In sermone Epiphaniæ, IV, 1. Libro de statu episcoporum, III, 6. De constituendis episcopis, IX, 2, 5. In Natalem Domini, VI, 7; VIII. Oratione de bono ordine disserendi, VI, 5, 6. Secunda de pace, VII, 9. Tertia IX, 3. In Pentecosten, VII, 9. In laudem Gregorii Nysseni, IX, 7.

Gregorius Nyssenus, II, 5; IV, 8, 9; VII, 8, 10; IX, 1, 2, 4, 5. Orat. ad Pulcheriam, IX, 6. Contra Eunomium, IV, 5; V, 9; VIII, 6. Libro qui incipit *Prima quidem*, I, 6. Libro primo, V, 9; VII, 8; IX, 3, 6; X, 4, 5; capite xli, X, 9; libro secundo, III, 5; V, 9. Contra Eunomium nono, IX, 4; decimo tertio, IV, 6; X, 4. Libro de Abrahamo, IX, 3. De vita Mosis, II, 8; VIII, 8. Explanatione Cantici canticor. IV, 3; VII, 4; IX, 7. X, 7. In illud, *Adveniat regnum tuum*, IX, 7, 9. Êpist. ad Theophilum Alex. contra Apollinarium, VI, 6. Libro primo in Ecclesiasten, VI, 7. Explanatione beatitudinum, VIII, 8. Libro inscripto, quæ sit Christiani professio, IX, 2. In Catechetico, IX, 5; X, 8.

S. Hierothei divina principia, VII, 2 (ex Dionysio Areopag.); hymni amatorii, VIII, 1.

Joannes Damascenus, III, 3; V, 9; VI, 6; VII, 1; VIII, 10; IX, 1; X, 1, 2, 3. Theologus, III, 7; IV, 8; VIII, 2. Divinissimus, VI, 4. In transfigurationem, VI, 4. Capite de Trinitate, IX, 9. Libri III de orthodoxa fide, caput 12, V, 9; caput 62, III, 4; caput 63, IX, 4. Canone in transfigurationem, VI, 7. Sermonem inscripto de proprietatibus Christi, X, 4.

S. Justinus, philosophus et martyr, VIII, 10. Oratione de recta confessione, VIII, 1, 8. In iis quæ Photius patriarcha ex eo recitat, IX, 4.

Sanctus Justus, V, 8. Ex Dionysio c. 11, *De divinis nominibus*.

(*Leontius Byz. contra Aphthartodocetas, citatur in scholiis Turriani ad VIII, 9, auctor eruditiss. lib. Contra Nestorium et Eutychen, ad IX, 9.*)

(*Manuel Calecas, libro De Trinitate citatur in Turriani scholiis, ad X, 10.*)

S. Maximus ad Dionys. Areopagitam, I, 1; III, 8, 9, etc. Explanatione subtili precationis, *Pater noster*, IX, 3. In theologicis, II, 3, 4, 6, 7, 9; VI, 9. Centuriæ I, capite septimo, X, 9. Capite 38 et 39 centuriæ quintæ, VII, 5. Disp. contra Pyrrham, III, 3; V, 9; X, 4. In sententiis Gregorii theologi, III, 2; VIII, 1. Speculatione magis dilatata de transfiguratione, VI, 5. Basilini adnotatis a S. Maximo de energia contra Monothelitas, III, 4. Libro, quod in Christo est rerum, id est substantiarum, differentia, X, 8. Capite 9 centuriæ quartæ de charitate, VII, 9. In centuriis theologicis, centur. III, capite tertio, X, 8; quarto, X, 7; septimo, VII, 10; cap. 42, *ibid.*; centuria prima, cap. 2, VIII, 1; cap. 35, VIII, 4; cap. 6 tertiæ centuriæ, VIII, 2. Octava Centuria, cap. 88, VIII, 4; cap. 87, VIII, 5. Centur. III de charitate, cap. 21, VIII, 5; cap. 27, VIII, 7; cap. 29, VIII, 9. Centuria VI, cap. 84, VIII, 6. Centuria IV, cap. 1 et 4, IX, 10; cap. 8, X, 1; adnotatione extrinsecus posita ad caput 2 Centuriæ primæ, X, 4.

Phædo philosophus, infra in synodo.

Photus patriarcha questionibus ad Amphilochem quæst. 75, VII, 1. Easdem citat Turrianus in scholiis ad VIII, 4.

Sadducæi, X, 1.

Sextus ecclesiasticus philosophus, X, 10.

Sophronius, Hierosolymitanus, IX, 2.

Synodus oecumenica ex responsione Patrum ad philosophum, quam Eusebius litteris mandavit, III, 4. Disputatio contra Phadonem philosophum, quæ est in prima synodo, IX, 2.

Synodus habita contra Manichæos ab Abuara sive episcopo Carrarum (S. Archelao) ex panariis (S. Epiphani), III, 4; V, 2.

Synodus a Theodoro Abuara contra Manichæos habita, quæ fertur in iis quæ contra omnes hæreses scripta sunt, III, 5. *Suspicio, Theodori nomen adjectum esse ab aliena manu, et eundem Archelaum a quo Epiphani panaria intelligi.*

Editio sanctæ et oecumenicæ tertiæ synodi, IX, 2.

Confessio sanctæ et oecumenicæ sextæ synodi IX, 2.

Teuthes antiquissimus, qui nomina rebus imposuit, IV, 6.

Theodorus Abuara, supra in synodo contra Manichæos.

Theodorus Graptus, III, 7. Oratione contra Eusebium, VI, 4. Adversus Iconomachos, VI, 5; X, 4. Tractans dictum Basilii, X, 4.

Dictum est a theologis in quinta et quarta decade initiæ expositionis divinorum nominum, VII, 6.

Divinus Theophanes, X, 3. In canticis suis, VII, 2.

Valentinus hæreticus, IX, 7.

Cum Palama fecit, præter imperatorem, Jo. Cantacuzenum, Isidorus, Monembasiensis a Cantacuzeno imp. in Jo. Calicæ locum ad patriarchæ CPol. dignitatem ann. 1547, evectus, et Cabasilas jam senex, qui prius cum Palamæ adversariis senserat; Josephus Bryennius, oratione de transfiguratione, et præcipue Philotheus, monachus primo Sinaitæ, deinde præpositus monachorum in monte Atho, denique ex Heracleæ episcopo patriarcha CP. ann. 1554, et 1562-1576, obiit ann. 1576, qui pluribus etiam scriptis et Palamæ memoriam coluit, et adversus ejus adversarios depugnavit, ex quibus paucissima lucem viderunt (o). Juvabit tamen præsentī loco brevem scriptorum Philothei notitiam, editorum ineditorumque subungere.

1. Præcipuum opus est librorum 15 *Antirrheticorum* pro defensione tomi Palamitici, quibus mortui jam Nicephori Gregoræ scripta, hortante Cantacuzeno, oppugnavit. Exstat adhuc ineditum in variis bibliothecis, ut Vaticana, Regia Paris. cod. 1996 [secundum catal. mss. bibl. Paris. Reg. tom. II, in codd. 421, n. 2, et 1244, n. 1. (HARL.)] et regis catholici. Servantur etiam in codice insigni, quem manu Sylvestri Syropoli, diaconi et magni ecclesiarchæ, scriptum servat bibliotheca Coisliniana, et accurate recenset Montfauconus, p. 173-176. Loca ex regio codice Parisiensi producit Boivinus notis ad Gregoram, p. 792, 798, etc. Idem ex libro duodecimo somnium propheticum Nicephoro Gregoræ tributum Græce et Latine edidit in Gregoræ Vita. Ex libro quinto excerpta ms. Lambec. V, p. 206. (FARR.) Sive p. 426, Kollar. in cod. Caesar. 243, n. 17. — Augustæ Vindel. in cod. bibl. publ. est Gregorii Palamæ *Expositio fidei orthodoxæ et Philothei confessio fidei*, etc., sec. Reiseri indic. mss. illius bibl. p. 27. — Monaci in cod. Bavar. 57 sunt 15 Philothei Sermones antirrhетици. Vid. Hardt. in Aretini Beyträgen, etc., ann. 1804, part. 1, p. 32 sq. — Oxon in bibl. Bodlei. in cod. Guil. Land. 59 s. n. 714, Cat. mss. Angliæ, etc. I. — Conf. supra, vol. VII, p. 654 et 655 bis. — Mosquæ in cod. synod. 165, n. 9, tum excerpta ex Theodoriti Historia philothea, n. 7; n. autem 12, *Confessio orthodoxæ fidei*. V. Matthæi Notit. codd. Gr. Mosq. p. 97 seq. — Citatur in cod. Laurent. 16, plut. 8, qui continet Sermones theologicos incerti auctoris, Palamam insectantis, qui videtur Bandin. in Cat. codd. Gr. Laur. 1, pag. 357 seq. fuisse Nicephorus Gregoras. HARL.

Ad magnum domesticum Palæologum de dicto S. Basilii in Antirrheticis adversus Eunomium, 'Ο γὰρ τιτοκόος βώλους δρόσου κατὰ τὸν ἰσὺ λόγον, οὐχ ὁμοίως τὰς τε βώλους καὶ τὸν ἴσυν ὑπεστήστω. Et de divinitate. Incipit: Ἄγε δὴ καὶ πάλιν, φίλων ἀνδρῶν εὐγενέστατε. Ms. Lambec. ibid. [s. p. 410, n. 5, 6, Koll.] Ille est liber Antirrheticorum contra Gregoram decimus tertius. (FARR.) Paris. in bibl. publ. cod. 421, n. 3. (HARL.)

Ad eundem de divina Christi transfiguratione in monte Thabor, et de lumine, quod ibi discipulis apparuit, nec essentiam Dei nec rem creatam fuisse, etc. Incipit: Ἐπεὶ δὲ τὰς λέξεις καθ' ἡμῶν

(o) Confer de Philotheo Henr. Wharton et Rob. Gerium, (qui plura atque codd. notitiam adiecit) in Append. ad Cavei Hist. litt. SS. Eccl. vol. II, p. 68 sqq. ad ann. 1562. Multo plura dedit et codd. mentionem fecit uberiores Quirin. in Comm. de SS. Eccl. tom. III, col. 1049, sqq. ad ann. 1550. Add. Saxii Onom. lit. part. II, p. 372, ad ann. 1554.

— Secundum Jo. Baptist. Riccioli, S. I. Chronologiam reformatam ab ann. Chr. 1562, usque ad ann. 1575, annos 13, et menses sex sedem illam patriarchalem tenuit. Add. Lambec. VIII, p. 1097, Koll. ex Phil. Labbei Protreptico corporis Hist. Byzantinæ, p. 36 seq. (HARL.)

ευχαριστίας τε καὶ καὶνοτομίας, ms. ibid. Ille est liber Antirrheticorum decimus quartus. (FABR.) Mosquæ in cod. synod. 165, n. 10 et 13. V. Matthæi not. cit. p. 98, et p. 178 de cod. 277. — Oxon. in bibl. Bodlei. cod. 59, s. n. 711, cat. mss. Angliæ, etc. I. — Paris. in cod. cit. n. 4. Item in cod. 1244, n. 2. (Ubi v. confectorem cat. mss. vol. II, p. 263), et cod. 1276, n. 4. — In cod. Coisl. Cl. V. Montfauc. bibl. Coisl. p. 176. — Florent. in col. Laurent. V II, n. 15 sqq. de quo cod. præstanti Bandin. in cat. codd. Gr. Laurent. I, p. 342-349. copiose disserit. — Venet. in bibl. Marc. cod. 582. V. Cat. codd. Gr. Marc. p. 306. Add. ad n. 12. (HARL.)

2. *Confutatio capitum 14 Aciudyni et Barlaami.* Incipit : Αέγουσιν ἐναντιούμενοι τῇ θεῷ Γραφῇ. Ms. in codice bibl. Coisl. n. 14. (FABR.) V. Montfauc. l. cit. p. 176. ms. Augustæ Vindel. V. Reiser. indic. cit. p. 27. Mosquæ in cod. 165, n. 11. V. Matthæi l. c. (HARL.)

3. *Ad Petriotam, Barlaami sectatorem,* "Ὅτι ὡς περ εἰς Θεὸς ἡ ἁγία Τριάς, οὕτω καὶ μία Θεότης, καὶ περὶ θείας ἐνεργείας. Incipit : Χρὸς καὶ πρότερά μοι τις, ms. ad calcem Antirrheticorum in bibl. Coisl. Exstat etiam in bibliotheca Cæsarea Lambec. V. p. 197 (FABR.), s. pag. 410, Koll. n. 4, cod. 265. — Paris. in bibl. publ. cod. 1276, n. 2. (HARL.)

4. *De oratione panegyrica in Gregorium Palamam* a Philotheo scripta, et *Canticis duobus* atque *ἀκολουθία* sive *officio* ejusdem consecrata laudibus, quod Greci Tridilio inseruere, dixi supra. p. 456, ed. vet. Vide etiam Lambecium V, p. 284. (p) et Philotheo indignantem Allatium, p. 193 seq. de libris Eccles. Græcor. et contra Hottinger. p. 215.

5. *De oratione encomiastica in tres hierarchas, Basilium M., Gregorium Naz. et Jo. Chrysostomum,* Græce et Latine recusa tom. XII *Bibl. Patrum* Paris. ann. 1644, 1654, dixi volum. VII, pag. 558 (q); et ad Allat. de Nilis p. 76. [Vid. vol. X, p. 27 seq. nov. ed.]

6. *Homiliæ, mss. in Evangelia et Dominicas totius anni,* et alia, ex S. Joanne Chrysostomo potissimum desumptæ, Mss. in bibl. Sereniss. Bavaricæ electoris (r) et in bibl. regis catholici, teste Bandurio, p. 988. ad Antiquitates CPol. pars etiam in Cæsarea. Vide Lambecium V, p. 65 seq. [s. p. 142. n. 7, cod. 232 ed. Kollar.] *Διδασκαλία ἀπὸ διαφορῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν ἀπὸ τε τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἑτέρων εἰς τὰ τοῦ Κυρίου ἀναγινωσκόμενα ἅγια Εὐαγγέλια.* Ibid. *In Publicanum et Phariseum.*

7. *In Demetrium martyrem.* Incipit, Δημήτριος ἡμῖν τοῦ τε συλλόγου καὶ τῶν λόγων ἀφορμὴ πρόκειται σήμερον. Ms. in bibl. Cæsarea Lambec. V, p. 193 (s). Citatur ab Allatio de purgatorio p. 771, et contra Hottingerum, p. 217.

8. *De beatitudinibus evangelicis,* orationes III, ad Helenam, Jo. Cantacuzeni filiam, Joannis Palæologi uxorem. Mss. ibid. Lamb. V, pag. 195 (FABR.), s. p. 406 seq. ed. Koll. n. 2, cod. 265. — Mediolani in bibl. Ambros. de octo beatitudinibus et alia quædam super dicta S. Basilii cum commentario, teste Montfauc. in Bibl. biblioth. Mss. p. 503 E. (HARL.)

9. *Oratio in exaltationem crucis* Græce et Lat. apud Gretserum de cruce, tom. II, p. 174. Incipit : Ἐπειδὴ τῆς πρώτης καὶ θείας. Et altera *in tertiam jejuniorum Dominicam, de crucis adoratione* id. p. 360. Incipit : Προτυπὼν καὶ διαγράφων. (FABR.) Altera, quæ Gr. et Lat. exstat in tom. II, syntagmatis Jac. Gretseri de sancta cruce, col. 1477. Ingolstadt. 1616 fol. attribuitur Philotheo, in cod. autem Cæsar. 265 et 264 ascribitur Jo. Calvacæ. V. Lambec. tom. V, p. 393, not. 2; et p. 401, not. 2. Adl. supra vol. X, p. 246 et 247. (HARL.)

10. *Ἀνατροπὴ* sive *Detestatio anathematismorum,* a nomiophylace, Harmenopulo, in epitome juris adscriptorum, et quod ex Chrysostomi sententia non temere anathemati subjiciendi sint Christiani. Exstat Græce et Latine in Freheri jure Græco-Romano lib. iv, pag. 288-290; Francof. 1596. fol. (FABR.) Conf. supra in h. vol. p. 264, ms.; Vindobon. in cod. Cæs. 53 n. 14. V. Lambec. VIII, p. 1008 seq. —

(p) Sive p. 487, Kollar. n. 3, cod. 235 de canticis una cum *Acolutia*: — p. 440, n. 29, cod. 268, Canon in Gregor. Palamam acrostichis: — Philothei *Officium* in eundem, una cum inserto *Synaxario* vitæ ipsius, ibid. p. 600, in cod. cæs. 324. Conf. supra in hoc cap. § 1, sub fin. (HARL.)

(q) Sive vol. VIII, p. 459, ed. nov. Add. supra ad vol. IX, p. 206, Romæ in bibl. Vatic. teste Montfauc. in Bibl. biblioth. mss. p. 12 D, et ib. p. 703 R, de cod. bibl. Sfortianæ. (HARL.)

(r) In cod. 61, qui incipit ab homilia in *Publican. et Pharise.* et singularium, quæ multæ sunt, homiliarum indicem dedit cl. Hardt in *Aretini Beytragen*, etc. ann. 1804, part. I, p. 44 sqq. et part. II, p. 3, sqq., et p. 7 seq. cum iis quæ indicantur in Cat. codd. Nanian. ac Taurin. confert, idemque alias 32 homilias Philothei ex eodem cod. enumerat atque colligit, p. 15. — In cod. 199 ingens ejusm. homiliarum numerus reperitur, eæque diligenter recensentur ab Hardt. l. c. ann. 1805, part. II, p. 117 sqq. — Pariter Venetiis in codd.

Nanianis 409, 418, 419 quas singulas recenset (Mingarell.) in cat. codd. Gr. Nan. 209 sqq., 230 sqq., 245 sqq., ad quem ablegamus lectorem, et cod. 129 aliquot continet homilias, n. in Dominicas in Matthæum, Lucam, et in dies festos SS. V. ibid. p. 248 sqq. (Homiliæ II in *Evangel. Lucæ* sunt quoque Venet. in cod. Marc. 582.) — Taurin. in codd. bibl. reg. 51 et 154. V. Cat. codd. Gr. Taur. p. 155, in primis p. 247 sqq., ubi singulae 59 homiliæ s. *Institutiones* (διδασκαλίαι) enumerantur, subjecto cujusque initio. In Petri Possini *Thesauro* ascetico, n. 45, est Philothei Sermo de mandatis Domini nostri Jesu Christi. V. infra vol. XIII, p. 755. De Græcis Dominicorum dierum nominibus, v. Kollar. ad Lambec. Comment. vol. III, p. 168 seq. not. B et A; isque provocat ad Allatium, *De Dominicis et hebdomadibus Græcor.* p. 1463. — (HARL.)

(s) Sive p. 403 seq. n. 1, cod. 265 ed. Koll. vol. VI, part. I, pag. 82, n. 11, cod. 10. (HARL.)

Paris. in bibl. publ. 1561, n. 3, et 1563, n. 3 et 4; Taurin. in cod. Reg. 278. V. Cat. codd. Gr. Taur. p. 381, in cod. Meermann. quem hic in Supplemento Novi thesauri juris civ. et canon. Hagæ Com. 1780, fol. p. 374, laudat, comparat cum ed. Leuclav. tom. I, p. 288, et præcipuas varr. lectt. enotat. (HARL.)

41. *Ordo instituendi diaconum*, Latine in *Bibl. Patrum*, tom. IV, Paris. 1575; et tom. VI, Paris. 1589; et tom. XIV, edit. Colon. ann. 1618; et tom. XXVI, edit. Lugd. 1677, p. 211-216. Græce vero et Latine cum notis Jac. Coari exstat in limine *Euchologii* vulgati Paris. 1647, fol. [f. p. 1-28, ed. Venet. 1730, fol.] sub titulo *Διάταξις ἱεροδιακονίας*, *Ordo sacri ministerii, quomodo sacerdotii diaconus ministrat in celebribus vesperis, Matutino et Missa*. (FABR.) Conf. Catal. bibl. Leidens. p. 64 seq. (HARL.)

42. *In Anysiam Thessalonicensem sermo*. Incipit: Οὐδὲν ἀρετῆς τιμώτερον, ms. meminit Allatius de Simeon. p. 103; et locum ex eo profert, p. 416, contra Hottingerum. (FABR.) Mss. Romæ in bibl. Vaticana, teste Montfauc. in *Bibl. biblioth. mss.* p. 13 C. — *Mosquæ* in bibl. synod. cod. 165, in quo etiam exstant:

In S. S. omnium Dominicam. (Vid. n. 13.)

Vita et martyrium. s. Φεβρωνίας (alibi legitur *Φεβρωνίας*), inc. *Τυραννικόν τι καὶ βίαιον ἔργον*. Est quoque in cod. mox memorando bibl. Marc. *Vita Febroniae martyris et Vita Anysiæ Thessalonice*.

Vita Sabæ jun. inc. *Σάβας ὁ θαυμαστός, ὑπόθεσις ἁγίωνων*. Eadem in cod. Marc. mox laudando. — V. supra, vol. X, p. 319.

Orat. in S. Onuphrium. init. *Τοῖς τῶν ἀνδρῶν ἀρίστοις*. Ead. in cod. Marc. cit.

Orat. dogmaticæ contra Acindynum et ejus sectatores. Inc. *Καὶ πάλαι μὲν ὁ τῆς ἀληθείας, et*

In Dormitionem B. Mariæ. Init. *Ἦκω τήμερον, ὦ φίλοι, κατὰ δύναμιν ἀποδώσω*. V. *Matthæi Notit.* cit. p. 97 seq. et p. 177, de orat. dogmaticis in cod. 277.

In Anysiam, Venet. in bibl. Marc. cod. 582, in quo exstant *Vitæ et elogium SS.* præmissa protheoriæ ejus initium: *Τῷ παρόντι λόγῳ σκοπὸς ἐστίν*. Sequuntur *Sanctorum omnium Vitæ*. Init. *Καὶ τὸ λόγους μὲν ἄλλως*. Tum, præter memoratas, *Vitæ*:

Germani Hagioritæ. Inc. *Ἀλλὰ πῶς ἂν τις τὸ καθ' ἡμᾶς*.

Isidori patr. CPolit. init. *Ἰσίδωρον δὲ ἄρα τὸν μέγαν*.

Phocæ martyris. Inc. *Εἰ δὲ καὶ τοὺς λαμπρούς*. *Philothei* homiliam in illius laudem continet quoque cod. 1185, n. 15, bibl. Paris. publ. V. Append. ad Cat. Mss. bibl. Par. tom. II, p. 618.

In SS. omnes ἀκολουθία. Init. *Ποιοὺς εὐφημιῶν μέλει*.

In SS. apostolos. Inc. *Ἔδει μὲν ὡς ἀληθῶς*.

Postea sequuntur *Sermones varii*, scil.

De lumine Dominico in monte Thabor, et de divina operatione adversus contradicentes, apologeticus I. Inc. *Καὶ πάλαι μὲν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος*. II. *Adversus eosdem de divinitate, et divino lumine, de spiritualibus visionibus et de sacra perfectorum oratione*. Inc. *Περὶ μὲν δὴ τούτων ἱκανῶς ἔχειν οἶμαι*. (Legitur in cod. Mosquensi synod. 356, n. 5. V. *Matthæi Notit.* cit. p. 218, add. supra, ad n. 1, lin.)

Ad Ignatium episcopum in dictum Proverbiorum: Sapientia ædificavit sibi domum. Init. *Σὺ μὲν, τερπὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε*. Opus dividitur in tres sermones. (Exstat quoque in cod. Mosquensi cit. 356, n. 8.)

Sermo historicus in obsidionem et captivitatem Heracleæ, a Latinis factam, sub imperio Cantacuzeni et Palæologi. Init. *Ἔτος μὲν ἦν ἐξηκοστὸν ἀπὸ κτίσεως κόσμου*.

Epistola, s. homilia missa CPoli ad Heracleotas, per urbes et oppida Thraciæ et Macedoniæ dispersos. Inc. *Φιλόθεος ταπεινὸς μητροπολίτης*. V. Cat. codd. Gr. Marc. p. 303 seq. (HARL.)

43. *In SS. omnium Dominicam*. Incip. *Καὶ τὸ λόγους μὲν ἄλλως τὰ τῶν ἁγίων ἐκάστου διεξιέναι*. MS. Lambec. IV, p. 60. (FABR.) Sive p. 131, n. 4 ed. Kollar. cod. 111. V. supra ad vol. X, p. 329, quibus add. cod. bibl. Marc. citat. et cod. Mosquens. 356, n. 2. V. *Matthæi not.* cit. p. 218. (HARL.)

44. *Canon in S. Gregorium martyrem*, ms. Lambec. V, p. 282. Incipit: *Ἀναστάσεως ἡμέραν κατιδόντες λαμπράν*. (FABR.) Sive p. 599, ed. Koll. in cod. Coes. 324. — Venet. in cod. Marc. 14 qui continet *Horologium magnum*, exstant *Canones Philothei* et aliorum *paracletici* in *Deiparam Virginem*, Christum et angelos custodes. V. cel. Morelli bibl. ms. Gr. et Lat., tom. I, p. 29. — Paris. in bibl. publ. cod. 12, n. 3, et (teste Montfauc. in *Bibl. biblioth. mss.* p. 1525 C, in cod. Mazar. 198.) *Philothei Troparia* in form. dialogi inter Christum et S. Deiparam. (HARL.)

45. *Canon in Joannem Damascenum* citatur ab Allatio contra Hottingerum, p. 216.

46. *Synodicam de baptismo* laudat Nic. Comnenus, p. 310 *Prænot. mystagog.* Aliud *Synodicon, Ne excommunicatio fiat sine judicio*, p. 235; et *De non mutilanda vel interpolanda S. Chrysostomi liturgia*, p. 532

47. *Orationem secundam de pace Christi*, id. p. 144.

48. *De veteri circumcissione*, ad magistros domesticos Palæologos responsum, ms. in bibl. Coisliniana

p. 176. Incipit: Ἐγὼ μὲν ὁρᾷς ὄργην ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας. (FABR.) Paris. in bibl. publ. cod. 1276, n. 3. (HARL.)

19. *Theoremata Ethica, Physica, Theologica atque excerpta e variis auctoribus*. Labbe, p. 29, bibl. novæ mss.

20. Περὶ ἐπιστηματικῶν ἐγκυκλίων *Interpretatio significationum circumvolutionis siderum*, ms., in codice mutilo Lambec. V, pag. 97. (FABRIC.) S. p. 207, Kollar. n. II, cod. 238. (HARL.)

21. *Capita Ascetica* 40 Philothei, monachi Sinaitæ ms. in bibl. Cæsarea et regis Gallor. Lambec. IV, pag. 145; V, pag. 69 (t) Labbeus, pag. 95 bibl. novæ mss. *Fragmenta sermonum asceticorum*, Lambec. V, pag. 99. (FABR.) Sive p. 210, Koll. n. 20, cod. 238. — Paris. in bibl. publ. codd. 1091, n. 8 (ac n. 9 exstat sequens sermo), atque 1114, n. 3, capita nonnulla. Sequens sermo, et alius *de bello spirituali* (s. intellectuali) leguntur quoque in bibl. Bodlei. cod. Oliver. Cromwelli 111, n. 23 et 26, sive 290. Cat. ms. Angliæ etc. sub nomine Philothei monachi. (HARL.)

22. *De præceptis Domini capitula* 21, sive sermo Περὶ τῶν ἐντολῶν, quod custodia cordis observantur præcepta D. N. Jesu Christi, ms. id. V, pag. 69. [s. p. 150, n. 14, Koll.] Hunc Græce et Latine edidit et præter rem antiquiori, nescio cui, Philotheo velut ex codice 500 annorum tribuit Petrus Possinus in *Thesouro ascetico*, pag. 316, Paris. 1684, 4. (FABR.) In diss. I tamen subjecta Cavei *Hist. litt. SS. Eccl.* p. 17, tribuitur ille sermo cum Possino alii antiquiori Philotheo, Sancti nomine insignito, quoniam ipse codex ms. unde desumptus est sermo, annorum saltem 500 ætatem præ se ferat. (HARL.)

[Philothei CPol. *parenga*, scripta per Joannem Jonam, Græcum, in bibl. regis Galliæ a. D. 1729; in cod. Harlei. V. Cat. libror. mss. bibl. Harlei. n. 5616. (HARL.)

[*Adversus Latinos; Paucin.* in cod. Regio 151 fln., inc. Ἡγοῦμεθα δεῖν πρὸς Λατίνους ποιουμένους τὸν λόγον. V. cat. codd. Gr. Taur. p. 242. (HARL.)]

[*Epistola ad illos, qui in aliqua potestate constituti, nulla legum ratione habita, in alienas possessiones involabant.* Inc. Τοὺς μὲν πονηροὺς τῶν ἀρχόντων. Paris. in bibl. publ. cod. 1276, n. 4. (HARL.)]

[Philotheus alius Achillinus, consiliarius regius, cujus somnium viridarii de jurisdictione regia et sacerdotali scriptum anno 1374 Latine vulgavit Goldastus in *Monarchia S. Romani imperii*, tomo I, Hanov. 1612 fol. (u) (FABR.) [In Montfauc. Bibl. biblioth. mss. p. 1400 E, memoratur cod. bibl. Taurin. qui continet scriptum Philothei Alexandrini. Num is fuerit patriarcha Alexandrinus, cujus sit mentio infra in vol. XI, p. 680, vet. ed. definire non audeo. De hoc autem homine, luxurie dedito, conf. Cavei *Hist. litt. SS. Eccl.* II, p. 113, ad a. 995. Ejus quatuor voll. quorum inscriptiones, ex arabico translatae, posuit Caveus, dudum perisse videntur. Idem pro certo affirmare non audet, num sermo Philothei, de mandatis Domini nostri J. Chr. illum Alexandrinum habuerit parentem. Edidit eum P. Possinus Gr. et Lat. in *Asceticis*. (HARL.)]

[Philotheus, medicus. V. infra vol. XII, p. 647 et 649; et XII, p. 369. — Adl. Lambec. VI, part. II, p. 357 seq. — Philotheus *De urinis* in cod. Mediol. bibl. Ambros. teste Montfauc. in *Bibl. bibl. mss.* p. 503 E. (HARL.)]

[Philotheus, monachus. Mosquæ in bibl. typographæi synod. cod. 30 exstat, docente Matthæi in *Not. codd. Gr. Mosq.* p. 317, n. 28: Φιλοθέου, μοναχοῦ μονῆς τῆς ὑπερχίας Θεοτόκου τῆς βάτου ἐν Σενφ, περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς καὶ περὶ νήψεως καὶ εὐχῆς. Inc. Ὁ μακάριος ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Et n. 29, ejusdem Περὶ τηρήσεως νοῦ καὶ ταπεινοφροσύνης init.: Βλέπετε καὶ ὁρᾶτε, φησὶν ὁ Κύριος, μήπως βαρυνθῶσιν. — In cod. Naniano 95 sunt quoque *Ascetica Philothei, monachi monasterii Sanctissimæ Deiparæ Bati* s. rubi. Inc. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον tum sequuntur tres alii ejusdem sermones. V. Cat. codd. Gr. Nan. p. 185. Atque Mingarellus ibid. ex primo sermone longiorem locum exscripsit, et provocavit ad Lambec. paulo ante ad n. 21 jam citatum. Auctorem igitur illi sermones habere videntur Philotheum, patriarcham CPolit. qui in aliquot codd. monachus Sinaitæ etiam vocatur. (HARL.)]

[Philotheus, archiepiscopus Selymbriensis, cujus Oratio in S. Agathonium legitur Venet. in cod. Naniano 309, n. 99, ex eaque Mingarellus in *Cat. Codd. Gr. Nan.* p. 531 sqq. perlongum locum publicavit. Conf. supra, vol. X, p. 190, ubi illa oratio reliquis addi debet. (HARL.)]

Palamæ vitam præter Philotheum, patriarcham, scripsit Hierotheus, sacellarius, que n. laudari video a Nicol. Comneno pag. 74 *Prænot. mystagog.*

De Nilo, metropolita Rhodio, Allatius in libro *De Nilis*, p. 79 seq. edit. a me curatæ volum. V. hujus bibl. (FABR.) In nova hac ed. supra, vol. X, p. 30, ubi v. not. t. (HARL.)

Capiti huic finem imponat Joannes Glycis, Byzantinus, e Logotheta dromi sive cursus publici, patriarcha CP. ab ann. 1316 ad 1320, quo abdicavit patriarchatum, et in Cyriotissæ monasterium se abdidit. Hoc Joanne magistro Atticæ eloquentiæ usum se esse fatetur Nicephorus Gregoras, qui lib. VIII *Hist.* c. 11, ejus *Testamentum* sive *Testamenti potius præmium* affert, cujus se auctorem non obscure

(t) Sive IV, p. 329; Koll. n. 13, cod. 156. — et vol. V, p. 150, ed. Kollar. n. 13, cod. 234. — Romæ in bibl. Vatican. V. Montfauc. Bibl. bibl. mss. p. 12 B. (HARL.)

(u) Plura de eo dabunt Fabr. noster in *Bibl. med. et inf. latin.* tom. V, p. 2, ed. Mansi, et H. Wharton. in *Append. ad Cavei Hist. litt. SS. Eccl.* p. 74, ad a. 1370. (HARL.)

prodit. *Synodicon*, ne recipiatur ad iudicium excommunicatus, citatur a Nic. Comneno, pag. 285 Præ-ot mystagog. In codice regio Paris. 3229, teste Boivino, pag. 767, notis ad Gregoram exstant opuscula duo ejusdem fere et argumenti et styli, quorum prius inscribitur : Τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Γλύκειος ἡ παραιτήσις τοῦ πατριαρχείου, *patriarchatus abdicatio*. Alterum : Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου ὑπομνηστικὴν εἰς τὸν βασιλέα τὸν ἄγιον *Commonitorium ad sanctum imperatorem*, Michaelē Paleologum (v). De *Grammatica* ejus, quæ ms. servatur in variis bibliothecis, jam feci mentionem volum. VII, pag. 43. [s. vol. VI, pag. 344 nov. ed. Add. cod. Monac. 101, sub ejus finem comparet Jo. Glycæ (Γλύκειος) *De recta constructione*. V. Hardt. in *Arelini Beyträgen*, etc., ann. 1804, part. vi, p. 42. (HALL.)] *Narrationem legationis in Armeniam susceptæ* quam laudat idem Gregoras lib. VI, p. 120, intercidisse dolendum est. Joannem Glycæ *De vanitate vitæ*, quam inter editos scriptores Græcos Gangius in *Glossario Græco* commemorat, haud vidi.

(v) Duo hæc opuscula sunt Paris. in bibl. publ. (sec. Catal. mss. bibl. Reg. vol. II, p. 322) in cod. 2562, n. 3 et 4. In eod. cod. sunt præterea n. 1 et 2 ejusd. Jo. Glycæ *De orationis constructione* opus ineditum. Inc. Ἡ τοῦ λόγου χρῆσις, et *Pro Andronico imperatore precatio*. In ejusdem bibliothecæ cod. 1210 asservantur Jo. Glycæ s. Glycæ *Homiliæ e variis Patrum aliorumque auctorum scriptis collectæ*. Hujusce codicis initio reperiuntur epistolæ, in quibus nihil memoratu dignum occurrit, observante auctore catalogi dicti, p. 254, et « Auctoris, inquit, nomen nusquam comparet, ut nec illorum, ad quos scribit. Recentiores esse, illud argumento est, quod Georgii Corressii meminerit, theologi magni inter schismaticos Græcos nominis, quique non multis abhinc annis floruit. »

— Ibid. in cod. 222, n. 12, reperiuntur anonymi, fortasse Joannis Glycæ (suspiciente auctore catal. citati II, p. 453) *Epistolæ* ad Gabram, ad præfectum canicleo, ad imperatorem, ad Chatziam, ad Gleidam, ad Logothetiam, ad anonymos complures. Atque Florentiæ in bibl. Laurent. cod. 24, plut. 57, disertis verbis ei ascribuntur duæ epistolæ, Τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Γλύκειος n. 18. *Epistola* ad imperatorem (scil. Michaelē Paleologum, inc. Ἐμοὶ τὸν βίον ἀνῴσκει γέγονε, etc. : n. 19. *Epistola* ad logothetiam ærarii, init. Ἡ σοφύτατα, σὺ μετὰ τῆς ἀληθείας. Vid. Bandin. *Cat. codd. Gr. Laur.* II, p. 369. — Conf. Rob. Gerium in *append. ad Cavei Hist. litt. SS. Eccl.* p. 21, ad ann. 1316. (HALL.)

OPERUM GREGORII PALAMÆ

ARGUMENTA EX CODICIBUS COISLINIANIS.

(Montfaucon, *Bibl. Coisl.* p. 150)

Codex XCVII, olim CXXXI, bombycinus, XV circiter sæculi, initio et fine mutilus. Supersunt folia 233, quæ continent homilias auctoris nomen non præferentes : sed eas epistola ultimo loco posita docet esse Gregorii Palamæ, Thessalonicensis archiepiscopi. Hujus porro scriptoris perampla quinque volumina in hac bibliotheca consequenter posita habentur, quæ excepto primo de quo nunc agimus, polemica omnia sunt. Horum omnium non levem notitiam dabit capitum et argumentorum omnium collectio quam subjicimus, addita interpretatione Latina. Quinque priores homiliæ abscissæ sunt. Earum quæ supersunt, catalogum damus.

VI. De jejuniis dicta videtur, sed initio ac inscriptione caret.

VII. Ὁμιλία ἐτέρη περὶ νηστείας· ἐξεφωνήθη καὶ αὕτη κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς τετράδος. *Homilia altera de jejuniis : habita est et ista vespere ejusdem feriæ teiradis*. Hujus initium est : Ἡδὺ μὲν ὀφθαλμοῖς θέαμα γαληνιώσα θάλασσα.

VIII. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία περὶ πίστεως, ἐν ᾗ καὶ τῆς κατ' εὐσέθειαν ὁμολογίας ἐκθεσις. Ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. *Homilia de fide, in qua piæ confessionis (fidei) expositio. Habita Dominica Orthodoxiæ*. Initium, Πιστεύομε εἰς τὸν Θεόν etc.

IX. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ τῆς ἀγίας

Τεσσαρακοστῆς, ὁποῦθεν ἔχουσα τὸν ἐν Καπερναοὺμ λαθόντα παρὰ τοῦ Κυρίου παράλυτον, etc. *Homilia in Dominica secunda S. Quadragesimæ, argumentum habens de paralytico per Dominum in Capernaum sanato etc.* Initium, Αὐτὰς τῆς Δεσποτικῆς φωνῆς, etc.

X. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Homilia in venerandam et vivificantem crucem Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi*. Initium : Ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς προανεκηρύττετο

XI. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς τε-